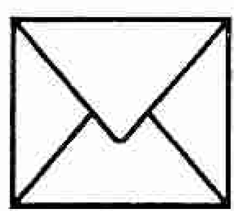

ISSN 0235-6368
Дім сад город
5
1997

ЮРИДИЧНІ КОНСУЛЬТАЦІЇ

Коли власник хати живе в іншій державі

У 1989 році помирає моя бабуся. Залишається її хата. Я живу з батьками через дорогу (окремий двір). У цьому ж році батько й тітка продають бабусину хату незнайомим людям з Москви. Ці люди від'їжджають до російської столиці і до цього часу ми їх не бачили жодного разу. Хату почали потроху розтягати.

Я вийшла заміж і надумала оселитися в цій хаті, доки не з'являться господарі. Живемо тут уже чотири роки, а господарі не приїздять сім років. Я писала їм листа, щоб вони продали нам хату. На жаль, вони згоди не дають. Хатину ми впорядкували і поки що живемо, бо побудувати нову змоги не маємо.

Зверталися і до сільської Ради, аби допомогли оформити цю хату на нас. Але нам ніхто й нічого не відповідає, ніхто нічого не знає. Запитували у секретаря сільської Ради, чи не можна цю хату вважати нічиєю, оскільки господарі уже кілька років не цікавляться нею, створити комісію й оцінити її вартість — ми б викупили її. Але й тут відповіді нам не дають. А за землю, що біля хати (0,15 га), ми платимо, відколи тут живемо.

Хотіли б прочитати на сторінках «ДСГ» відповідь юриста: можливо, є такий закон, за яким можна придбати хату, власник котрої живе в іншій державі і нею не цікавиться?

Т.Куценко,
Херсонська обл., Голопристанський р-н, с.Бехтери,
вул.Ушакова, 29

Закон України «Про власність» (ст.3) визнає суб'єктами права власності нарівні з підприємствами, організаціями, громадянами України також громадян інших держав та осіб без громадянства. А в Законі «Про правовий статус іноземців» підкреслюється (ст.13), що іноземці можуть відповідно до законодавства України мати у власності будь-яке майно, успадковувати і заповідати його, а також мати особисті немайнові права. Отже, громадянин Росії, який купив будинок на території України, є законним його власником. Як власник, він має право, як і громадянин України, використовувати своє майно для ведення господарської та іншої, не забороненої законом діяльності, може передавати його безкоштовно або за плату у володіння і користування іншим особам, продати його, передати у спадщину. Разом з тим, як підкреслюється у Конституції України (ст.13), власність зобов'язує: вона не повинна використовуватися на шкоду людині і суспільству.

Здійснюючи свої права, власник зобов'язаний не завдавати шкоди навколишньому середовищу, не порушувати права та охоронювані законом інтереси інших громадян, а також підприємств, організацій і держави, додержуватися моральних засад суспільства (ст.4 закону «Про власність»).

За невиконання чи неналежного виконання зазначених обов'язків та з інших причин, передбачених законодавством (наприклад, при розташуванні на місці будівель власника споруд державного значення), право власності може бути обмежене чи припинене.

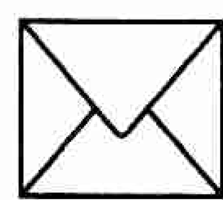
Чи можна визнати майно (будинок) безгосподарним? Згідно з Цивільним кодексом України (ст.137) безгосподарним є майно, яке не має власника або власник якого невідомий. Безгосподарне майно за рішенням районної Ради передається державі. Майно, власник якого відомий, не може бути визнане безгосподарним.

Щодо земельної ділянки. Згідно із Земельним кодексом України (ст.40) землекористувач зобов'язаний користуватися земельною ділянкою відповідно до її цільового призначення, ефективно використовувати землю, підвищувати її родючість, здійснювати заходи щодо охорони землі від ерозії, заболочення, засолення, забруднення відходами виробництва, захищати від заростання бур'янами і чагарниками, своєчасно сплачувати земельний податок. За невиконання цих обов'язків право землекористування за рішенням місцевої Ради може бути припинене. Спори з цих питань вирішуються в судовому порядку.

Іноземним громадянам земельні ділянки у власність не надаються (ст.6 Земельного кодексу України). Що ж до питання про право користування земельними ділянками іноземними громадянами, то воно законодавством не вирішене.

Вважаємо, що сільська Рада, на території якої знаходиться майно громадянина іншої держави без його догляду протягом декількох років, повинна звернутись до власника цього майна (будинку) з вимогою щодо належного догляду за будинком, сплати податків і раціонального використання земельної ділянки, зауваживши при цьому про можливість вжиття до власника передбачених законом заходів. Вам же, шановний дописувачу, до вирішення питання сільською Радою радимо ще раз звернутися до власника будинку з пропозицією про юридичне оформлення права користування будинком.

Право на пільги

Я ліквідатор наслідків аварії на ЧАЕС I категорії, маю II групу інвалідності.

Чи маю право на приватизацію у сільській місцевості будівель та земельної ділянки? Якими пільгами можу користуватися?

В.Клименко,
м.Запоріжжя

Згідно із Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» особам, віднесеним до I категорії, надаються такі компенсації і пільги:

безкоштовне придбання ліків за рецептами лікарів;

безкоштовне позачергове зубопротезування;

позачергове безкоштовне щорічне надання органами соціального забезпечення санаторно-курортних путівок;

переважне залишення на роботі під час скорочення штату, а також переважне право на працевлаштування;

виплата допомоги з тимчасової непрацездатності в розмірі 100% середньої заробітної плати незалежно від безперервного стажу роботи;

виплата працюючим інвалідам допомоги з тимчасової непрацездатності до 4 місяців підряд або до 5 місяців у календарному році;

оплата займаної житлової площі, а також комунальних послуг (водопостачання, електрична, теплова енергія, газ та ін.) в розмірі 50%, оплата користування телефоном — 50% встановленого тарифу. Особам, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення, відшкодовується 50% вартості палива, придбаного в межах норм, встановлених для продажу населенню;

позачергове безкоштовне забезпечення автомобілем за наявності відповідних медичних показань або інвалідності I групи і відсутності власного автомобіля;

безкоштовне користування всіма видами міського та приміського транспорту (крім таксі) на території України;

безкоштовний проїзд один раз на рік до будь-якого пункту України і назад будь-яким видом транспорту з правом першочергового придбання квитків;

звільнення від сплати податків і мита всіх видів;

позачергове встановлення телефону з оплатою 50 % вартості цієї послуги;

обов'язкове позачергове відведення місцевими Радами земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, особистого підсобного господарства, садівництва і городництва, будівництва індивідуальних гаражів і дач;

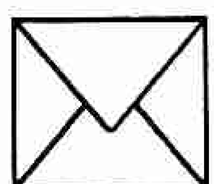
одержання безвідсоткової позики на індивідуальне житлове будівництво, для спорудження садових будинків, індивідуальних гаражів;

надання безвідсоткової позики для організації підприємницької діяльності, селянського (фермерського) господарства;

вступ поза конкурсом до державних вищих навчальних закладів, професійно-технічних закладів та на курси для професійного навчання з наданням гуртожитку і виплатою стипендії.

Детальніше пільги громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, викладені у ст.20 згаданого вище закону України. Якщо Ви проживаєте в державному будинку на підставі угоди найму, то маєте право приватизувати будинок (квартиру). Будинок у с.В'язівок, який Ви одержали в спадок, перебуває у Вашій власності. Присадибну ділянку Ви можете приватизувати. Для цього необхідно звернутися із відповідною заявою до сільської Ради.

Пільги донорам

Чи я маю право на надбавку до пенсії відповідно до закону про донорство крові та її компонентів від 23 червня 1995 року.

Г.Бородач,
343330, Донецька обл.,
м.Кр.Лиман, вул.Гоголя, 15

Законом України «Про донорство крові та її компонентів» передбачається ряд пільг, що надаються донорам, які безплатно здають кров. У день здавання крові вони звільняються від роботи, після чого їм надається додатковий день відпочинку із збереженням середнього заробітку за обидва дні, у день здавання крові вони забезпечуються безкоштовним сніданком та обідом.

Донорам, які систематично безплатно здають кров, надаються додаткові пільги: допомога з тимчасової непрацездатності у зв'язку із захворюванням виплачується їм у розмірі 100 % середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи; вони мають право першочергового придбання за місцем роботи путівок для санаторно-курортного лікування; донорам-студентам та учням професійно-технічних закладів надається право на одержання грошової допомоги у розмірі 25 % встановленої у навчальному закладі стипендії протягом шести місяців після здачі крові у встановленій кількості. Пільги надаються також донорам-військовослужбовцям та курсантам військових навчальних закладів.

Донорам, які безплатно здали кров у кількості 40 разових максимально допустимих доз або плазму крові у кількості 60 разових максимально допустимих доз, Президент України присвоює звання «Почесний донор України» з врученням нагрудного знака та відповідного посвідчення.

Донори, нагороджені знаком «Почесний донор України», мають право на додаткові пільги: безкоштовне позачергове зубопротезування; пільгове придбання ліків із знижкою 50 % їхньої вартості; безкоштовне забезпечення донорською кров'ю для особистого лікування; першочергове лікування у державних закладах охорони здоров'я і придбання путівок для санаторно-курортного лікування; позачергове забезпечення протезами та іншими протезно-ортопедичними виробами; використання чергової відпустки у зручний для донора час; отримання надбавки до пенсії за віком у розмірі 20 % мінімальної пенсії; отримання пільгових позик на будівництво індивідуального житла. Крім того, міністерства та відомства, а також місцеві Ради для донорів, що мають почесне звання «Почесний донор України», можуть встановлювати й інші додаткові пільги.

Пільги, передбачені законом України «Про донорство крові та її компонентів», поширюються також на громадян України, які нагороджені почесним знаком «Почесний донор СРСР».

Шановний дописувачу, Вам необхідно звернутись до районної Ради за місцем проживання, подати всі документи, які Ви маєте щодо здавання крові, для вирішення питання про одержання пільг на підставі закону «Про донорство крові та її компонентів».

І.Миронець,
юрист

Дім сад город 1997

Щомісячний виробничо-практичний журнал
Засновник — трудовий колектив редакції
Зареєстрований Держкомпреси України, серія КВ, № 809 від 07.07.94 р.
Видається з січня 1989 р.

випадку оптимальна норма висіву 25 кг/га, ширина міжрядь — 45 см, в другому — відповідно 10—12 кг/га і 70 см. Висівати доцільно в декілька строків, з квітня до серпня. Коли сіють весною, масові сходи з'являються на 10—20-й, влітку — 6—12-й день, залежно від погодно-кліматичних умов року. Оптимальна глибина висіву 2—3 см. Якщо посіяти глибше, натягу основи підсім'ядольного коліна недостатньо, щоб витягти насінину з грунту, тож часто на поверхню витягуються корінці, що призводить до загибелі сходів. Перші

Цибулю —

У природі зустрічається близько 400 видів цибулі, з них лише декілька відомі в культурі: ріпчаста, батун, слизун, різанець, порей, запашна, черемша, ускун, багатоярусна та ін. Крім ріпчастої цибулі, всі вони малопоширені, вирощують їх мало, переважно на присадибних ділянках.

Тим часом, організувавши конвеєрне вирощування різних видів цибулі, зелене перо можна отримувати з ранньої весни, коли ще немає інших овочів у відкритому грунті, до пізньої осені. Їх також доцільно використовувати для вигонки в осінньо-зимовий і зимово-весняний періоди в закритому грунті та в кімнатних умовах.

Багаторічні види цибулі — холодо- і морозостійкі рослини, добре переносять суворі зими, починають відростати відразу після танення снігу. Їх вирощують як цінні їстивні, лікарські, декоративні рослини та медоноси. У зоні лівобережного Лісостепу України найбільш поширені в культурі батун, слизун і різанець.

Висока лікувальна цінність цих цибуль зумовлена їхнім багатим хімічним складом, який залежить від виду та сорту рослин, типу грунту, удобрення, технології вирощування і погодно-кліматичних умов року. Це пряно-смакові овочеві культури, які поліпшують смак і засвоюваність їжі, а також широко використовуються в медицині.

Вживання зеленого пера стимулює виділення шлункового соку і жовчі, посилює перистальтику кишок, знищує хвороботворну і сприяє розвитку нормальної кишкової флори, згубно діє на аскарид і гостриків, розширює кровоносні судини, знижує кров'яний тиск, збільшує амплітуду та сповільнює ритм серцевих скорочень, стимулює утворення гемоглобіну.

Цибуля батун, слизун і різанець — хороший засіб для збудження статевого потягу і збільшення виробництва сперми при гіпертрофії простати. Крім того, їх можна використовувати для профілактики грипу, при кашлі, бронхіті та коклюші. Як кровоочисний засіб їх вживають при фурункулах і різних висипах на шкірі.

На відміну від ріпчастої цибулі, крім високого вмісту аскорбінової кислоти (60—100 мг %), зелене перо батуна, слизуна й різанця містить каротин (4—8 мг %), який значною мірою впливає на ростові процеси організму, зір, стан шкіри, слизових оболонок, волосся. Лікарі стверджують, що за його нестачі знижується стійкість організму людини до інфекційних захворювань, а також до утворення каменів у жовчному і сечовому міхурах.

Профілактичні властивості цибулі завжди цінували усі народи світу. Досить згадати використання її як предметів культу в античні часи і середньовіччі. Крім обов'язкового вживання в їжу, амулети з цибулі й часнику носили навіть королі.

Батун

Багаторічна трав'яниста сизувато-зелена цибулинна рослина родини лілійних. Цибулина несправжня, довгаста, 2—5 см завдовжки, з прозорими білуватими обгортками. Стебло (квіткова стрілка) безлисте, пряме, 60—90 см заввишки, тригранне або напівциліндричне, порожнисте. Листки трубчасті, великі, схожі на листя ріпчастої цибулі. Квітки правильні, двостатеві, зеленувато-білого кольору, зібрані в зонтикоподібне суцвіття. Цвіте у травні-червні. Плід — коробочка. Маса 1000 насінин — 2,3—2,5 г. Схожість зберігає 2—3 роки.

Батун вирощують в однорічній і багаторічній культурі. У першому 10 листків залежно від погодних умов з'являються через кожних 8—10, наступні — через 2—5 днів. До кінця вегетації рослини першого року життя утворюють 15—25 листків і до 2—5 гілок.

Сівба у декілька строків дає можливість отримувати зелене перо з ранньої весни до пізньої осені.

Для насінництва й отримання високих урожаїв зеленого пера доцільно використовувати плантації рослин 2—4-річного віку. Надалі посіви зріджуються, внаслідок чого зменшується урожай. І навіть за ретельного догляду проростають багаторічні бур'яни між корінням цибулі, з якими надто важко боротися.

Починаючи з другого року життя, можна зрізувати перо. У зоні лівобережного Лісостепу України батун добре переносить 2—3 зрізування. Листя стає грубим через 1,5—2 місяці після відростання і за тривалої нестачі вологи в грунті. На насінниках зрізувати листя не бажано.

У батуна ранніх строків сівби дві «хвилі» росту листя — навесні та в кінці літа, після достигання насіння. Після частих (4—5) зрізувань стрілкування підсилюється, і рослини зацвітають знову.

В осінньо-зимовий і зимово-весняний періоди батун 2—4-річного віку можна використовувати на вигонку в закритому грунті і в кімнатних умовах. З квадратного метра площі за один раз вдається одержати 15—25 кг пера.

Існує три підвиди, декілька різновидностей і екотипів цибулі батун. Вони відрізняються швидкістю гілкування та кількістю листя, морозостійкістю й скоростиглістю. В нашій країні найбільш поширені такі сорти: Апрєльський 12, Майський 7, Салатний 35, Грибовський 21.

на конвеєр

Слизун

Багаторічна трав'яниста цибулинна рослина родини лілійних. Дуже поширений на Алтаї, де росте на луках і кам'янистих схилах гір. Цибулина у нього несправжня, циліндрична, 2—3 см завдовжки, вкрита сухими білими пергаментними лусочками. Цибулини прикріплюються денцем до гілок кореневища, від них відходять корені, які, густо переплітаючись, проникають на глибину 60—80 см.

Листки у слизуна плоскі, довжиною 25—50 см, із заокругленим кінчиком, гостро-гіркого смаку, із запахом часнику. Вони соковиті, на відміну від інших цибуль не грубішають і зберігають високі смакові якості з ранньої весни до пізньої осені. Листя після зрізування до 5—7 днів зберігає хороший смак.

За період вегетації рослини першого року життя утворюють 2—3 стебла і 15—20 листків довжиною 25—32 см. У наступні роки гілкування й утворення листя відбуваються більш інтенсивно.

Стрілкується слизун на 30—40 днів пізніше, ніж батун. Це дає можливість подовжити строк використання зеленого пера. Стебло (квіткова стрілка) безлисте, висотою 30—35 см, пряме, округло-чотиригранне, соковите, до закінчення цвітіння набуває дерев'янистої консистенції.

Суцвіття — зонтик. Квітки двостатеві, рожево-фіолетового кольору. Плід — коробочка. Маса 1000 насінин —1,9—2,6 г. Схожість зберігає 2—4 роки.

Відразу після танення снігу слизун починає відростати і товарної придатності набуває в першій-другій декадах травня. За одноразового зрізування разом з несправжньою цибулиною урожай становить 28—34 кг/м^2.

Розмножується насінням або поділом кущів. Оптимальна норма висіву при однорічному використанні 27—30 кг/га з шириною міжрядь 45 см, багаторічному — 8—12 кг/га, ширина міжрядь 70 см. Глибина загортання насіння — 2—3 см. Коли розмножують вегетативним способом, достатньо маточної ділянки розміром 0,02—0,03 га на гектар промислових насаджень.

Для конвеєрного вирощування зеленого пера протягом вегетації насіння можна висівати з квітня до серпня. Кращий строк сівби — весняний, у цьому випадку продукція готова до реалізації 10—15 травня наступного року.

Плантації слизуна доцільно використовувати 4—5 років. Рослини інтенсивно ростуть і розвиваються на вологих і достатньо дренованих, структурних, середніх за механічним складом, незапливаючих грунтах. Важкі глинисті й кислі грунти непридатні. На піщаних слизун росте, але схильний до підвищеного стрілкування. Невибагливий до умов освітлення і в природі часто зустрічається в затінку.

Різанець

Багаторічна трав'яниста цибулинна рослина родини лілійних. Часто зустрічається в дикому вигляді у Приураллі, в Центральній Азії, Японії, Прибалтиці. Несправжні цибулини довгасті, 2—3 см завдовжки, з прозорими білими обгортками, прикріплені до кореневища денцем. На відміну від батуна й слизуна дуже гілкується. На третій рік життя утворює 80—90 гілок. Рослини створюють щільну дернину, глушать бур'яни і практично не потерпають від них.

Листки трубчасті, тонкі, темно-зеленого кольору, висотою 40—50 см. Мають високі смакові якості і відростають відразу, як тільки-но зійде сніг.

Стебло (квіткова стрілка) має висоту 40—70 см, діаметр 0,4—0,5 см, пряме, циліндричне. Коли достигає насіння, стрілка ламається й кришиться.

Суцвіття у різанця — напівкулястий зонтик, витягнутий до вершини, діаметром до 5 см. Квітки фіолетового кольору, з приємним запахом. Зацвітає дуже рано, через 35—40 днів після початку відростання. Період цвітіння — 20—25 днів. Різанець широко використовують не тільки як цінну овочеву культуру, а й у декоративному садівництві. Існують декоративні форми різанця — Бордюрний і Московський. Плід — коробочка. Маса 1000 насінин — 0,8—1,9 г. Насіння зберігає схожість 2—3 роки.

Розмножують різанець насінням та поділом кущів. Оптимальна норма висіву насіння за однорічного використання 20 кг/га, ширина міжрядь 45 см, за багаторічного — відповідно 7—10 кг/га і 70 см. Глибина загортання насіння — 1,5—2 см.

Для одержання зеленого пера з ранньої весни до пізньої осені висівати різанець доцільно в декілька строків (з квітня до серпня). За вегетативного розмноження його висаджують у квітні-травні, серпні-жовтні.

З листопада і до лютого зелене перо можна отримувати із захищеного грунту та в кімнатних умовах. Для вирощування зеленого пера найкраще використовувати сорти сибірської групи: Московський скоростиглий, Сибірський, Азіатський.

Т.О.Бєлова,
ст.викладач кафедри рослинництва
Полтавського державного
сільськогосподарського інституту

Виростили шампіньйони —

Необхідні для удобрення ділянки 1—2 т органіки ми вирішили одержувати за рахунок післяшампіньйонного компосту. Чому саме так? По-перше, свіжий кінський, овечий, кролячий, козячий гній, як гарячий, придатний лише для раннього набивання парників, а коров'ячий, свинячий, як холодний, рекомендується застосовувати після попереднього перепрівання, компостування. По-друге, дорогоцінний гній можна використати раціональніше, комплексно — і для вирощування шампіньйонів, і для удобрення саду та городу. По-третє, технологія одержання такого добрива відпрацьована і гарантує компост високої якості.

Віковий досвід у землеробстві підтверджує правило: земля, як тарілка, — що в неї покладеш, те й візьмеш. Родючість грунту залежить насамперед від систематичного внесення добрив, застосування сівозміни, раціонального обробітку тощо. Щорічна норма перегною або компосту в нашій місцевості — від

Кращий вихідний матеріал для шампіньйонного компосту — кінський гній, проте його цілком замінює курячий послід, свинячий, коров'ячий, кролячий та козячий гній. Можна і змішувати гній від різних видів тварин. Наприклад, у коров'ячий, найбідніший на поживні речовини, непогано додавати пташиний послід або кінський гній. Крім органічних компонентів, у шампіньйонний компост вводять мінеральні доповнювачі - крейду, гіпс або алебастр, сечовину, суперфосфат. Ось деякі варіанти шампіньйонних компостів, розроблені вченими (у кілограмах):

кінський гній з підстилкою — 850, сечовина — 3, суперфосфат — 6, алебастр — 18;

курячий послід — 400, суха солома — 400, сечовина — 4, алебастр — 24;

свинячий гній без підстилки — 700, суха солома — 200, суперфосфат — 4,5, гіпс — 15, крейда — 10;

безпідстилковий гній великої рогатої худоби — 400, суха солома — 400 (ці компоненти можна замінити 900 кг гною, що містить солом'яну підстилку), сечовина — 10, суперфосфат — 8, алебастр — 34, крейда — 20.

У наведених розкладках не враховано кількості витраченої води, бо це залежить від вологості вихідних матеріалів та умов компостування. Вихід компосту за дотримання зазначених рецептур — 1 т.

Такої кількості компосту (з розрахунку 100 кг на 1 кв.м) достатньо для 10 кв.м площі під вирощування шампіньйонів (20—50 кг за теплий період року), а в подальшому для удобрення до 10 соток садово-городньої ділянки. Інакше кажучи, 1 кв.метр грядки шампіньйонів забезпечує органічним добривом одну сотку ділянки. Коли стільки компосту не потрібно, можна скоротити кількість вихідних матеріалів, але не більш як у чотири рази. За менших об'ємів компост буде швидко охолоджуватися, а це порушить процес ферментації.

Для одержання компосту ми використовували підстилковий кролячий і кінський гній у рівних кількостях. У кролячому гної підстилкою були нез'їдини сіна, трави, а в кінському — солома і тирса. Збирали гній протягом зими, складаючи його щільно у бурт на майданчику для компостування поряд з майбутньою грядкою для шампіньйонів. Розмір майданчика — на два бурти, бажано критий, тобто з навісом від дощу, сонця.

Готують компост чітко за графіком. Якщо використовують безпідстилковий гній, у перші два теплих дні весни зволожують солому, вимочуючи її в ємкості або поливаючи з шланга. На третій день закладають й формують бурт шириною і висотою до 1,5 м, довжина довільна.

Солому і гній у бурт кладуть шарами, додаючи сечовину. Про початок процесу компостування свідчать підвищення температури всередині бурта і поява запаху аміаку. Оскільки в різних частинах бурта умови для розвитку мікроорганізмів неоднакові, розкладання гною теж неоднакове. Щоб позбавитись цього, необхідно перебивати бурт, тобто переміщувати шар компосту з несприятливих зон у сприятливі, і навпаки. Зовнішні шари закладають всередину, внутрішні виймають назовні.

Першу перебивку роблять на 9-й день. Тоді ж до компосту додають алебастр і бурт поливають. Вдруге перебивають на 14-й день, вносячи крейду і суперфосфат. Потім ще дві перебивки з інтервалом у 4—5 днів, під час яких бурт поливають. На 25—26-й день компост готовий, зрілий. Запах аміаку зникає, солома розм'якшується і легко розривається, компост стає вологим, але не липким і при стискуванні в грудку не забруднює рук.

Далі компост використовують у процесі вирощування шампіньйонів, про що ми розповімо пізніше. Щодо використання його у садівництві та городництві, то це найкраще органічне добриво, яке не містить насіння бур'янів, збалансоване за кислотністю, збагачене азотом, фосфором і калієм. Його використовують під усі овочеві та садові культури. Воно гарантує високу врожайність, підвищує родючість грунту, поліпшує його структуру.

Використовуючи гній і особливо компост, слід враховувати принаймні загальновизнані правила. Ось деякі з них. Кращі строки внесення свіжого і злегка розкладеного гною — осінь з обов'язковим перекопуванням на грунтах важкого механічного складу і весна — на піщаних та супіщаних, тобто легких грунтах. Компост і перегній в усіх випадках доцільно вносити навесні. Глибина загортання на холодних, важких, вологих грунтах — 10—15 см, на теплих, швидко вивітрюваних, піщаних і супіщаних — на повну глибину оброблюваного шару. Ефективнішим є місцеве внесення компосту, перегною безпосередньо під час садіння чи сівби в рядок, лунку на городі або в садильні ями у саду. Особливо зручно робити це, саджаючи картоплю гребеневим способом.

Компост дає кращу віддачу тоді, коли враховують реакцію вирощуваних культур на нього. Наприклад,

залишився компост

одного до двох центнерів на одну сотку з одночасним внесенням мінеральних добрив (попелу). Як забезпечити таку кількість добрив, раціонально використати їх з найбільшою віддачею в умовах садово-городньої ділянки площею до 10 соток — саме про це ми хочемо розповісти, виходячи з власного досвіду.

швидко й ефективно його використовують картопля, огірки, капуста, помідори, зерняткові, кісточкові, ягідні культури, троянди та інші декоративні рослини. Деякі овочі краще вдаються на другий-третій рік після внесення компосту. Це морква, буряки, редиска, редька, ріпа, петрушка, пастернак, цибуля, часник, салат, шпинат, кріп, горох.

А тепер про те, як ми використовували виготовлений компост для вирощування шампіньйонів у відкритому грунті в саду. Ми випробували два способи вирощування шампіньйонів: на заглибленій грядці типу парника і в поліетиленових мішках та старих відрах.

За першим способом навесні, як тільки розтанув сніг і зігрілася земля у затінку старого саду, вибирали сухе й захищене від сильних вітрів місце і готували грядку. Її можна робити на поверхні грунту шириною 1—1,5 м, довжина довільна, або заглиблювати, що дає змогу краще зберігати вологу і підтримувати рівномірнішу температуру. Для заглиблених грядок слід викопати канаву шириною 60—90 см і глибиною 30—40 см. На дно насипати шар битої цегли або гравію (8—10 см), а зверху укладати компост шаром завтовшки 25—30 см, ущільнюючи його. Нормально закладена й ущільнена маса злегка пружинить, коли натискують на неї рукою.

Щоб уникнути як пересихання, так і перезволоження грунту, над грядкою слід зробити легкий навіс або прикрити її солом'яними матами (їх кладуть на підставки з легких планок), а то й просто закрити шаром соломи 15 см. Солому знімають лише на час садіння грибниці, насипання покривної землі і збирання врожаю. Але за появи строми солому необхідно прибирати.

Через 2—3 дні після набивання, коли температура компосту знизиться до 24—25°, висаджують зернову або компостну грибницю. Високий урожай грибів можливий лише тоді, коли використовують високоякісну стерильну грибницю (міцелій).

Для садіння її використовують лише один раз. Придбати грибницю краще в спеціальній лабораторії або в садівницькому магазині у теплу пору року, щоб вона не підмерзла під час транспортування. Період зберігання зернової грибниці за температури від 0° до +4° — шість місяців, а коли вона вища (10—18°) —не більше 20 днів. Компостну грибницю можна зберігати за температури 0° до одного року. Вона менш врожайна, ніж зернова, але й менш чутлива до змін температури, вологості, краще зберігається і довше не втрачає якості. Норма витрачання зернової грибниці — 350—400 г на 1 кв.м, компостної — 700 г на 1,5 кв.м.

Спосіб садіння досить простий. Зернову грибницю висівають на поверхні грядки і закривають шаром компосту 4—5 см, злегка ущільнюючи його. Компостну грибницю закладають у компост на глибину 4—5 см часточками розміром з сірникову коробку на відстані 20—25 см одну від одної у шаховому порядку. Через 7—12 днів після садіння грибниця добре розростається: в глибині і на поверхні компосту з'являються павутинні нитки, які розходяться на 5—8 см від місця висаджування. У цей час поверхня субстрату не повинна ні пересихати, ні перезволожуватися. Для цього грядку вкривають газетами або іншим папером, мішковиною, які добре вбирають вологу. Обережно зволожують лійкою з дрібним ситечком так, щоб вода не дістала грибниці і вона не замокла, не задихнулася.

Через 12—16 днів (залежно від швидкості розростання грибниці) компост засипають покривним грунтом — шаром вологої землі товщиною 3—4 см. Для цього можна використовувати городню або дернову землю з 3 % за об'ємом крейди. Але краща більш легка і вологомістка суміш з 9 частин торфу і 1 частини крейди. Крейда створює оптимальну кислотність для плодоношення шампіньйонів. Приблизна витрата покривного грунту на 1 кв.м — 3—4 відра. Якщо після покриття компосту землею температура не буде значно перевищувати 20°С і не утворюватиметься на поверхні грядки кірка, перші гриби з'являться вже через 30—45 днів, а плодоношення триватиме декількома хвилями до чотирьох місяців. Щоб не утворювалася кірка, землю слід обережно зволожувати з лійки з дрібним ситечком, аби вода залишалася у покривному грунті. Коли ж вона потрапить у компост, грибниця буде відмирати, внаслідок чого різко зменшиться або навіть повністю загине урожай. У спекотливі місяці плодоношення знижується і навіть може зовсім припинитися, але з настанням прохолодної погоди гриби з'являються знову.

Враховуючи таку особливість росту грибів, період вирощування їх доцільно планувати так, щоб плодоношення не припадало на жаркий період літа. Тому грибницю слід висаджувати або рано навесні, забезпечуючи обігрів, або в липні-серпні.

Шампіньйони збирають, не пошкоджуючи плодове тіло й грибницю, коли плівка, що з'єднує краї шапочки і ніжки, натягнута, але ще не розірвалася. Гриби не зрізують, а обережно викручують із землі, а те місце, де вони росли, одразу ж присипають покривним грунтом. Цим грунтом засипають і місце, з якого видаляють строму — щільну білу кірку з грибниці, що утворюється на поверхні, коли не вистачає свіжого повітря.

Після закінчення збирання грибів компост використовують як найцінніше органічне добриво.

Особливість вирощування шампіньйонів у поліетиленових мішках та старих відрах полягає лише в тому, що компосту у них набивали 10—15 кг шаром до 25—30 см. Слід зазначити, що такий спосіб зручний і для вирощування грибів, і для подальшого використання компосту.

І.А.Бузун,
Харківська обл.

Помідори у напівукритті

У нас на Прикарпатті, особливо у гірських районах, важко виростити гарний урожай помідорів. Часті дощі, висока вологість повітря – основна причина захворювань рослин і плодів. Тому я спробував спочатку вирощувати їх у теплиці. Урожайність значно підвищилася, але помідори продовжували хворіти, особливо коли знижувалася температура під час затяжних дощів. Вологість повітря у теплиці була ще вищою, ніж надворі, незважаючи на добру вентиляцію. Щоб зберегти урожай, доводилося частіше застосовувати хімічні препарати, хоч це небажано на присадибних ділянках.

І ось вже кілька років з успіхом використовую напівукриття з поліетиленової плівки: на грядці розміром 5 х 2 м (10 м^2) для своїх помідорів (90 рослин) роблю укриття з трьох боків: верхнє, бічне і заднє. Спереду, а це південний захід, помідори повністю відкриті. Таке розміщення грядки і укриття забезпечують добру вентиляцію рослин, вищу температуру грунту й повітря, тож помідори краще ростуть і швидше достигають. Грядку легше обробляти й підживлювати рослини. Помідори майже не хворіють. У 1994–1995 роках ні разу не користувався хімпрепаратами, а плоди збирав до початку листопада. У холодне й дощове літо 1996 року обробив тільки один раз бордоською рідиною, урожай був трохи менший, ніж у попередні, бідні на опади роки.

Протягом кількох років висаджую тільки високорослі сорти: Де Барао (різної форми й забарвлення), Імператорський, Ізабелла, Гібрид 2, Тропічний напівгігант, Лимон–Ліана та інші. Насіння починаю готувати до сівби з середини лютого. Спочатку обробляю у марганцівці (1 г на 1 л води), після чого витримую у теплі 2–3 доби до набухання у розчині мікродобрив. Потім ставлю у сніг на 2–3 доби для загартування. Протруєне і загартоване насіння висіваю у грунтосуміш і поливаю талою водою до появи двох справжніх листків. Найкраща грунтосуміш — дернова земля навпіл із перепрілим коров'яком (чим він старіший, тим краще). Розсаджую кожну рослину в окремі ємкості (пластмасові або паперові склянки від морозива) і виставляю їх на підвіконня з південного боку, щодня повертаю на 180°. Розсада виростає здорова й міцна. Раз на два тижні підживлюю її розведеним коров'яком у співвідношенні 1:10.

Висаджую розсаду у другій декаді квітня. Намагаюся посадити її якомога глибше, щоб утворилося додаткове коріння з стебла, поливаю слабким розчином марганцівки. Грядку під помідори ще восени перекопую і вношу велику кількість коров'яку та попелу. Як тільки розсада добре приживиться, підв'язую кожну рослину шнуром до верхнього укриття. Оскільки помідори високорослі, в міру їхнього росту обмотую стебло навколо шнура, аж поки не зав'яжеться 5–6–та китиця на рослині.

Підживлюю раз на тиждень коров'яком з курячим послідом, розбавленими водою у співвідношенні 1:20, а також поливаю слабким розчином марганцівки. Після кожного поливу обов'язково розпушую верхній шар грунту, завдяки цьому рослини краще засвоюють поживні речовини, до коріння надходить кисень.

Як тільки плоди виростуть на першій китиці і починають достигати, все листя обламую до цієї китиці. Пізніше так роблю до 2–3–4–5–6–ї китиць. На насіння залишаю стиглі плоди з другої китиці.

Проти фітофтори обробляю бордоською рідиною один раз за сезон, як тільки з'являються перші ознаки захворювання — невеликі темні плями на одній з рослин. Це дуже важливо, бо коли захворювання стає масовим, навіть оброблені помідори хворіють, і весь урожай може загинути.

Така нескладна агротехніка допоможе вашій сім'ї завжди бути з помідорами як влітку, так і взимку. Урожайність з 10 м^2 досить непогана: кожна рослина в середньому дає до 2–3 кг смачних плодів.

Я.К.Мельник,
Івано–Франківська обл.,
смт Перегінськ

Невська чомусь підвела

✉ *Вісім років вирощую картоплю сорту Невська. Дуже цінний сорт, урожайний і стійкий до захворювань. Та є в нього й недолік. Частина бульб не дає сходів, а під час розкопування виявляється, що біля старої бульби вже з'явилося декілька зародків (тобто, як у погребі). Цим недоліком ми нехтували, але у 1995 р. Невська нас дуже підвела: майже 80% посадженої картоплі не зійшло, а підсаджування нічого не дало, бо вже минули кращі агротехнічні строки. Агрономи вважають, що причиною цього є обламування паростків, які у цього сорту не поновлюються. Можливо, воно й так, але в мене є сумнів: невже всі городники того року повідламували ростки у Невської і тому вона не зійшла? Якщо хтось знає справжню причину — відгукніться, бо так не хочеться відмовлятися від сорту, адже він і урожайний, і смачний.*

М.Ф.Молодоженя,
281000, м.Полонне Хмельницької обл.,
вул.Лазо, 10

Скорцонера росте на удобрених грунтах

✉ Скорцонера, або чорний корінь, відома людям давно. Дізнавшись, що коренеплід скорцонери має протиотрутні властивості, її почали використовувати як ліки від укусів гадюк та для зцілення від чуми.

Ця багаторічна рослина має високі смакові якості. Завдяки вмісту молочного соку коренеплід ніжний і приємний на смак. У ньому містяться білки, жири, цукор, мінеральні солі, інсулін. Тому скорцонеру рекомендують для дієтичного харчування, лікування діабету та ревматизму. Її використовують, як і моркву: кладуть у перші страви, тушкують, роблять гарніри.

Скорцонера — холодостійка рослина. Висівають її восени або рано навесні рядковим способом з шириною міжрядь 30 см. Сходи з'являються на 12—15-й день. Великі корені виростають на глибоко оброблених (до 35—40 см), удобрених землях. Свіже органічне добриво для цієї культури не підходить, краще використовувати перегній і мінеральні добрива (у таких нормах, як і для моркви).

У період утворення першої пари справжніх листків посіви проріджують, залишаючи рослини на відстані 10—12 см.

Урожай збирають восени.

О.А.Клим,
Івано-Франківська обл.

За листами наших читачів

«Шашлик» для колорадських жуків

Торік після збирання врожаю спостерігав, як колорадські жуки накидалися на уражену фітофторою картоплю, і вирішив «пригостити» їх принадами з отрутою (порошок сірого кольору п'ятирічної давнини). Нарізав скибочками бульби і посипав цим порошком. Наївшись, вони падали мертвими. Таким чином, не одна сотня жуків не зарилася в землю на зиму.

А ще я надумав зробити для цих шкідників «шашлик». Взяв трилітрову банку і по горловину закопав її в землю на картопляній ділянці також після збирання. Вирізав з жерстяної банки з-під томатної пасти якомога більший круг, надрізав до центра і зігнув лійкою, попередньо вирізавши в центрі отвір діаметром 2 см. Лійка має бути під кутом 50—60°. Вставив її у горловину банки, і вийшла «чорнильниця-невиливайка». Далі з дроту завтовшки 2 мм зігнув «шампур». Один його кінець встромив у землю, а другий зігнув під кутом 90° так, щоб він знаходився над центром лійки.

Нарізав шматочками гнилу картоплю і нанизав їх на дріт на відстані 1 см один від одного. Жуки залазять на «шампур» і, «наївшись», падають у лійку, а з неї — прямісінько у банку, з якої вже не можуть вилізти. Я підрахував, що у літрову банку їх набирається близько 1500. Щоб скористатися таким способом відлову жуків, необхідно заздалегідь, взимку й навесні, збирати пошкоджену картоплю і з появою перших жуків після зимової сплячки розставляти отруєні принади й пастки.

Під час масової появи жуків, а потім і личинок я збираю їх у пластмасове відро і знищую таким способом. Висипаю у будь-який посуд, який можна щільно закрити. Зверху насипаю шар аміачної селітри або іншого добрива завтовшки 1—2 см. За добу жуки вже мертві. Закопую їх у ямці. Аби повторно не витрачати добрив, рідину зливаю назад у той самий посуд і знову заповнюю його жуками. Можливо, комусь це здається дрібницею, але я неодноразово спостерігав, як з ними розправляються деякі городники: обливають бензином, солляркою, роздавлюють і навіть викидають на проїжджу частину дороги. Вважаю, що мій спосіб набагато зручніший.

Ще розповім про те, як боровся торік з кротами. Відомо, що кроти риють нори у два-три яруси, щоб не затонути, коли почнуться рясні дощі. Я зняв «шапку», яка була вища від інших, і вилив туди 10 відер води. Проте це не допомогло: кріт продовжував свою роботу. Тоді розвів у відрі концентрований розчин фекаліїв і вилив у нору. Кріт перебрався на інший бік городу. Я повторив процедуру, і зрештою непроханий гість залишив мій город. Чому так сталося? Мабуть, тому, що кроти не люблять різких неприємних запахів. Дехто відлякує їх, закладаючи в нірки смердючу рибу або отрутохімікати.

Раніше я користувався капканами і ставив їх під кутом 90°,але кріт нарив стільки землі, що я ледве знайшов їх.

М.О.Смертин,
Вінницька обл.

1.2. Сонце. Зима. Опалення

Витрати на опалення в холодну пору року — основні. Вони становлять до 80% від загальних витрат на утримання теплиці.

Чи можна тут скористатися сонячною енергією? Можна і досить нескладно. Але як накопичити енергію сонця і розподілити її хоча б протягом доби? Вирішень багато. Серед них треба вибрати найпростіше, але найефективніше.

Скористаймося ідеєю Н.І.Гаврилова, який ще в 50-х роках запропонував накопичувати лишки тепла в грунті теплиці. Як пристосувати його ідею до сонячного вегетарію? З цією метою у грунті на глибині близько 30—35 см укладають труби, бажано тонкостінні, діаметром 110 мм і більше, з поліетилену, азбестоцементу, металу. Якщо для вас це дорого, можна використати півхвилі шиферу, з'єднавши шматки курінцем (рис.1).

Кінці труб з одного боку виводять з-під землі для повітрозабору, з іншого — з'єднують у батареї, від яких прокладають канали подачі повітря на північній стіні або всередині її під перекриття. Канал закінчується коробом з електровентилятором. Коли вмикається вентилятор, тепле повітря теплиці через повітрозабір проходить по трубах, нагріваючи грунт навколо них, далі — по каналах в стіні і, підхоплене вентилятором, вже охолоджене повертається у приміщення вегетарію, знижуючи температуру повітря в ньому до необхідної. Чим інтенсивніший потік повітря і більше підземних повітропроводів, ширші труби, тим нижчою буде температура у вегетарії у спекотний сонячний день.

Вночі, коли сонячна енергія не надходить, повітря, пройшовши той самий шлях і нагріваючись теплом, акумульованим у грунті, підвищує температуру всередині теплиці. Якщо ж температура повітря і грунту низька (надворі мороз до мінус 15°С), то, на жаль, крім звичайних вентиляторів, необхідно встановити електрокалорифери з вентиляторами. Їх можна розташувати у будь-якому місці вегетарію, дотримуючись правил електробезпеки. У таких калориферах не повинно бути відкритої спіралі.

Опалення — це крайній випадок. І лише тоді, коли в теплиці вирощують теплолюбні рослини. Та навіть у цьому випадку електроенергії на обігрівання витрачається значно менше, ніж без акумулювання сонячного тепла в грунті. А якщо немає електромережі? Тоді потрібна «буржуйка», як у першому вегетарії О.В.Іванова у 40-ві роки.

Але можна, об'єднавшись із сусідами, побудувати елементарну вітростанцію на 2—4 кВт з генераторами від автомобіля

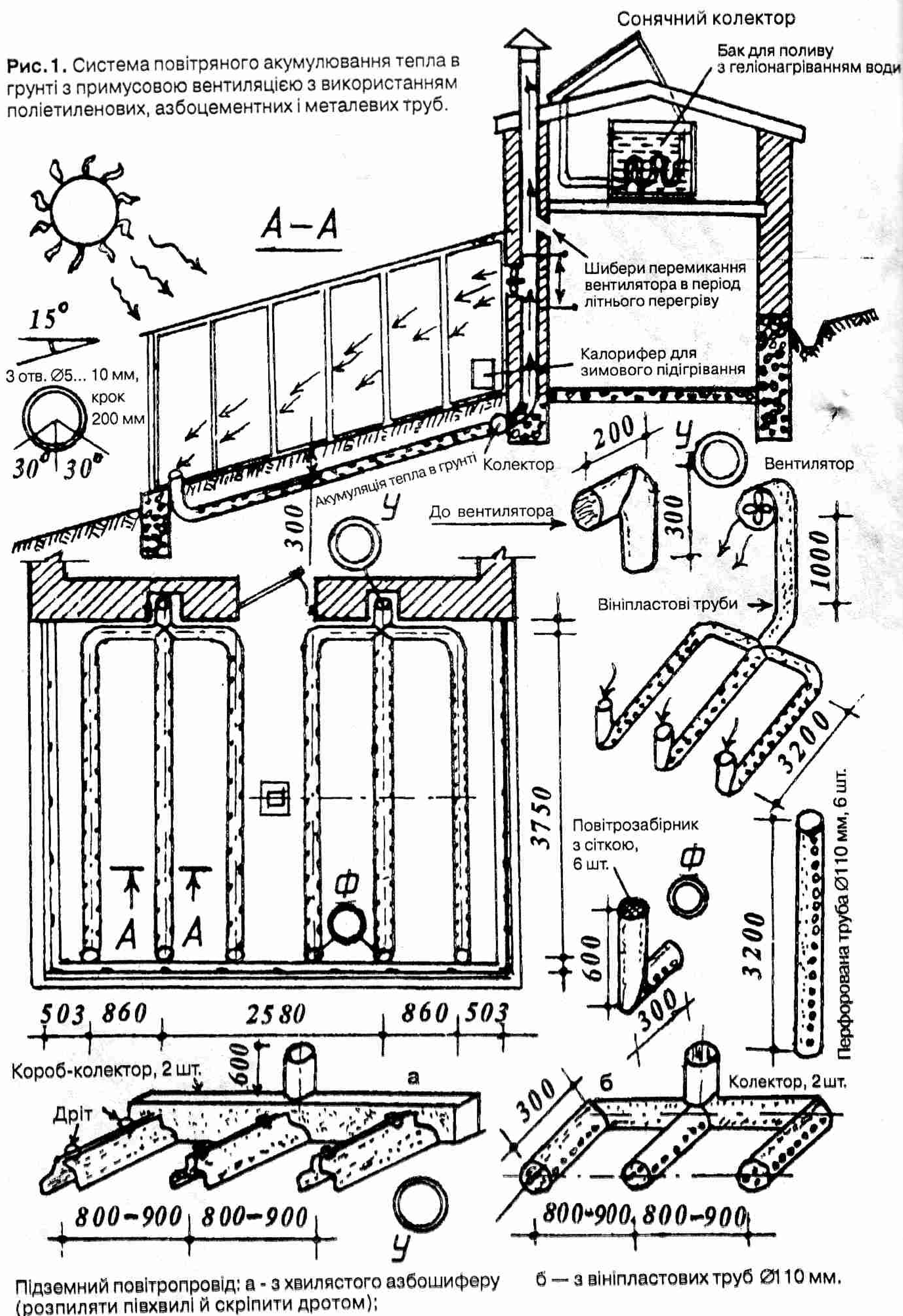

Рис.1. Система повітряного акумулювання тепла в грунті з примусовою вентиляцією з використанням поліетиленових, азбоцементних і металевих труб.

Підземний повітропровід: а - з хвилястого азбошиферу (розпиляти півхвилі й скріпити дротом); б — з вініпластових труб Ø110 мм.

Продовження. Початок у №4

(КРАЗ, КАМАЗ тощо) і стандартними авторегуляторами напруги для них (є в продажу). Під дією вітру обертаються лопаті, виробляється електричний струм, яким можна підігрівати за допомогою ТЕН-ів водойму в теплиці (воду в бочці тощо). Накопичене водою тепло поступово віддається об'єму вегетарію. Необхідна умова — дотримання правил техніки безпеки.

Якщо не вистачає напруги навіть для вентилятора, у спекотні дні необхідно відчинити фрамуги або видалити перегріте повітря через витяжну трубу у верхній частині північної стіни вегетарію. Але це неекономно, хоча навесні і восени припустимо.

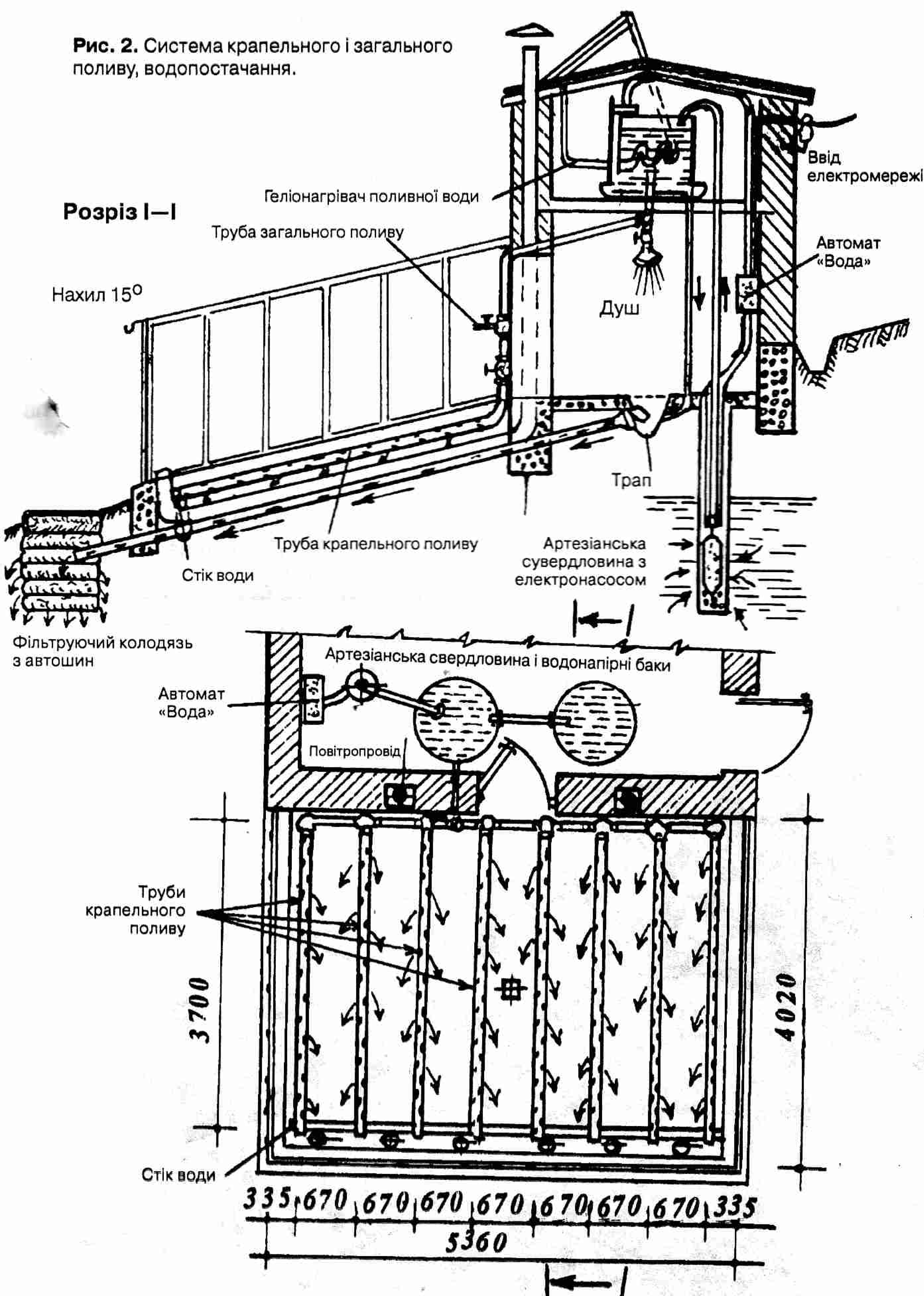

Рис. 2. Система крапельного і загального поливу, водопостачання.

1.3. Полив. Підживлення

Полив рослин у теплиці можливий прямий і непрямий. Прямий — це дощування, по борознах, підгрунтовий і крапельний. Непрямий — конденсація вологи під час проходження повітря по трубах (або шиферних каналах) системи акумулювання тепла в грунті.

Почнемо з останнього, при якому буде потрібний дуже невеликий полив. Адже кількість вологи, що виділяється з нагрітого повітря в грунт, становить до 4,5 л/кв.м за добу. Це забезпечить необхідну вологість грунту в огірковому вегетарії. У помідорних вегетаріях вологи виділяється 2,5—3,5 л/кв. м за добу. Щоб конденсат потрапив у грунт, у трубах слід зробити перфорацію з кроком 10—15 см. Перфорація — це отвір діаметром 5—10 мм. Коли використовують шиферні канали, волога надходить на зрошення вільно.

Але якщо рослини ще невеликі, а вологи недостатньо, бажано застосовувати і підгрунтовий або крапельний полив,за яких випаровування і втрати тепла, пов'язані з ним, менші. Коли для поливу беруть воду, нагріту сонцем, він корисніший удвічі. Нагріта вода є додатковим акумулятором тепла. Для цього всередині вегетарію доцільно зробити найпростішу геліоустановку з баком чи бочкою місткістю близько 200 л (рис. 1, 2).

Повітряна система сонячного опалення і акумулювання енергії в грунті має ще одну перевагу. При конденсації вологи у вигляді роси кількість зв'язаного азоту (NH_3, NO_3, NO_2) у 2—3 рази більша, ніж під час дощування. Це було відомо ще в 1925 році.

Можливо, що в конденсаті, який отримують у грунтових трубах теплиці, вміст азоту ще вищий, бо виділятиметься більше аміаку за рахунок органічних добрив, які вносять у грунт вегетарію. Окрім азотистих, у конденсаті міститься також у 2—3 рази більше, ніж при дощуванні, фосфорних сполук (P_2O_2).

Є ще одна проблема теплиці — вологість повітря. Коли діє система акумулювання тепла в грунті, вологість повітря у вегетарії зменшується внаслідок інтенсивної конденсації вологи у вигляді роси на стінках труб. Якщо вологість повітря недостатня, необхідний полив дощуванням. Регулювання вологості, особливо її зниження, — найскладніша проблема вегетарію.

Дуже важливо зменшити відносну вологість повітря у нічні години і не допустити випадання роси на рослини, щоб уникнути їх захворювання і прискорити плодоутворення. Ефективним засобом зниження вологості повітря у зимових теплицях є спільна робота систем опалення і підгрунтової вентиляції.

Додатково підживлювати рослини можна водним настоєм свіжого коров'яку (1:10) або курячого послиду (1:20).

1.4. Сонячний вегетарій влітку

Наближається довгождане літо. Сонце встає рано і протягом цілого дня освітлює вегетарій. Які проблеми на нас очікують? Розглянемо все по порядку. Рано вранці, коли сонце низько, ще прохолодно, нахил робочої площі (поверхні) до півдня чи південного сходу забезпечує дуже швидке прогрівання всього вегетарію і грунту (якщо він не затінений листям рослин). Це дуже добре.

Але сонце піднімається все вище. Його промені під більшим кутом падають на поверхню скляного даху і з мінімальними втратами (4—5% на відбиття, 5—10% — через запорошеність скла) проникають у вегетарій. Температура підвищується, може перевищувати й 40°С. Життя рослин під загрозою. Що робити? Можливі варіанти:

1. Якщо ви встановили запропоновану повітряну систему акумулювання тепла в грунті (рис.1) і працюють вентилятори, то особливих проблем немає. Повітря буде охолоджуватись, нагріваючи грунт. Коли на глибині 40 см температура 32°С, врожай помідорів зросте в 2—2,5 раза і достигне на місяць раніше, а врожай баклажанів підвищиться в 4 рази. Підвищення температури грунту на 3—4°С відносно повітря збільшує врожайність, наприклад, помідорів на 43% і прискорює їхнє достигання на 9 днів.

2. Можна взимку і влітку мульчувати грунт між рослинами шматками чорної, сірої або безбарвної поліетиленової плівки. Це допоможе не тільки боротися з бур'янами, а й знизить на 17% тепловіддачу у повітря. Значить, буде прохолодніше в теплиці. Цікаво, що при мульчуванні безбарвною плівкою температура на глибині 5 см вища на 0,4—1,7°С, а чорною — лише на 0,3—1,2°С, бо вона гірше пропускає інфрачервоні промені.

І ще корисні відомості. У 1971 р. доведено, що підвищення температури грунту з 12 до 16°С збільшує на 100% поглинання ним окису фосфору (P_2O_5). А це — пожива для рослин.

3. Система акумулювання тепла працює погано або на ній взагалі «заощадили».

Доведеться відчинити фрамуги, вентиляційну трубу (рис.1), влаштувати протяг. Температура знизиться, але геть підуть волога, вуглекислота, азот, фосфор. Доведеться додатково попрацювати (поливати, зачиняти, відчиняти, удобрювати...). Але це не найважливіше. Головне — зниження врожаю у 2—5 разів. А можна і взагалі його втратити, якщо на тиждень залишити вегетарій без нагляду. Звідси висновок: треба все зробити фундаментально і спорудити систему акумулювання тепла в грунті. Це окупиться.

4. Якщо очікується дуже жарке літо, корисно і естетично заплести вегетарій ліанами квасолі. Навесні вони ще не дотягнуться до даху, а влітку захистять його від зайвого сонячного тепла. Та й урожай квасолі (замінник м'яса) значно збільшиться.

Дуже поширена думка, що яскраве сонячне проміння шкідливе в теплиці, глибоко помилкова. Адже в тропіках та субтропіках не пустелі, а буяння рослинності, джунглі. Якщо у вегетарії вологи достатньо, а надлишок тепла відводиться (бажано в грунт), ні в якому разі не забілюйте скло — інакше овочі будуть бліді й несмачні, не міститимуть вітамінів, зате матимуть надлишок нітратів. Саме цим і відзначається продукція з двосхилих теплиць.

(Далі буде)

Ожина сорту Агавам врожайна і смачна

Ожина Агавам виведена в Америці понад сто років тому. У перший рік її зелені пагони з великими шипами можуть досягти триметрової висоти, а наступного року набувають коричневого забарвлення, стають п'ятигранними, плодоносять і відмирають. Ягода велика, чорного кольору, солодша, ніж у малини, та з їстівним плодоложем. Добре росте на сонці і у напівзатінку. В останньому випадку плоди достигають на 5—6 днів пізніще, але на врожайність і смак ягід це не впливає. Росте на різних грунтах і плодоносить на одному місці понад 15 років.

Плоди ожини заповнюють природну паузу між закінченням плодоношення звичайної малини та початком плодоношення ремонтантної. За вмістом цукру і кислот плоди ожини близькі до малини, а групи вітамінів P_1 в них значно більше.

Садити можна навесні і восени в ями завглибшки 60 см і завширшки 80 см. На дно вношу відро перегною або компосту, 20 г суперфосфату і півлітрову банку попелу. Все це ретельно перемішую з грунтом. Надалі грунт під кущами не перекопую, а розпушую на глибину 5—7 см, попередньо розсіявши по 4 відра перегною або компосту під один кущ. Мінеральних добрив не використовую, їх у нас немає у продажу, а коли і з'являються, то дуже дорогі. Використовую також відстій з домашнього туалету. Протягом літа рослини в міру потреби поливаю і виполюю бур'яни.

Уздовж рядка на відстані 0,5 м від кущів нагорнув земляні валики висотою 10 см. Так поливати краще, зменшується витрата води, її більше надходить до коріння.

Агавам належить до ожини виду куманець, тому велику увагу приділяю формуванню куща. Верхівки всіх пагонів заміщення прищипую на висоті 1—1,5 м. Внаслідок цього на верхній частині кожного пагона до осені виростає по 4—6 бічних гілочок довжиною до 1 м. На них і утворюється основний урожай. Завдяки такому прищипуванню верхівок пагін до розгалуження міцний, діаметром 15—17 мм. Якщо цього не робити, можна втратити урожай, а коли запізнишся, бічні гілочки можуть не визріти, через що менше буде ягід наступного року. З часом з куща може вирости більше 20 пагонів заміщення. Щоб вродило багато великих ягід, треба залишити не більше 5—6 плодоносних пагонів і стільки ж однорічок. Зайві і слабкі пагони-однорічки вирізують разом з відмираючими дворічками після збирання з них ягід.

Ожину формую на шпалері: на стовпах висотою 2 м натягую чотири ряди дроту через 0,5 м. Всі плодоносні бічні гілочки підв'язую до трьох нижніх дротин, спрямовуючи їх на два боки від куща. Молоді пагони зв'язую у пучок і підв'язую до верхньої дротини. Так запобігаю зайвому загущенню куща. Пам'ятайте, що не підв'язані гілочки обламуються під масою ягід ще до їх достигання.

Цвіте ожина у червні. На її квітках завжди багато бджіл, вона добрий медонос. На всіх квітках за будь-якої погоди зав'язуються і достигають ягоди. Достигання нерівномірне, розтягнуте з серпня до середини вересня. Морозостійкість ожини Агавам така ж, як і малини, тому на зиму я її не вкриваю. Солодкі, своєрідного смаку ягоди Агавам добрі у будь-якому вигляді. З них можна готувати смачне варення, поєднуючи з іншими кислими ягодами і плодами.

В.В.Беспалов,
м.Лубни

Шарка сливи небезпечна

Шарка (сливова віспа) — вірусне захворювання, що уражує листя та плоди сливи. Інфекція передається від хворого до здорового дерева через садивний матеріал, підщепи, живці, а також поширюється попелицями, які дуже швидко розносять хворобу. Небезпека шарки полягає в тому, що нині немає жодного отрутохімікату, яким можна було б захистити від неї дерева. Біологія вірусу така, що його неможливо знищити хімічними речовинами.

Вірус шарки, уражуючи листя і плоди, проявляється зразу ж після цвітіння у вигляді характерних хлорозних плям різного розміру і невиразної форми, які стають чіткими у червні. На плодах ознаки захворювання стають помітними за три тижні до початку достигання. На плодах з'являються темні плями, які перетворюються на заглиблення, поверхня плода вкривається зморшками та некрозами темно-червоного кольору. Уражені плоди передчасно обсипаються і не придатні для споживання.

Уражуваність сортів сливи цією хворобою різна. У деяких врожай повністю гине, але є і такі, на яких захворювання не помічено. Тому сорти сливи поділяють на три групи за ступенем ураження шаркою: вразливі, маловразливі, практично невразливі.

Вразливі сорти, які дуже уражуються шаркою, характеризуються сильними проявами хвороби на листі і плодах. До цієї групи належать Угорка звичайна, Угорка італійська. На уражених деревах плоди дрібні, деформовані, несмачні — з присмаком плісняви.

У маловразливих сортів хвороба проявляється слабко — лише на листі, проте це порушує нормальний хід фізіологічних процесів: фотосинтезу, обміну речовин. У зв'язку з цим знижується врожайність, погіршується якість плодів, хоч самі вони залишаються неураженими. До цієї групи належать Угорка Вангенгейма, Стенлей. Плоди цих сортів придатні для споживання, але дерева є джерелом інфекції.

До третьої групи належать сорти, які практично не уражуються вірусом шарки. Це Ренклод Альтана, Персикова, Ганна Шпет, Ренклод зелений, Ренклод Улена тощо.

Як бачимо, уражуються в основному сорти типу угорок, тоді як ренклоди стійкі до цієї хвороби. Стійкістю відзначаються також сливи японського походження — Ісполінська, Прем'єр-Озарк.

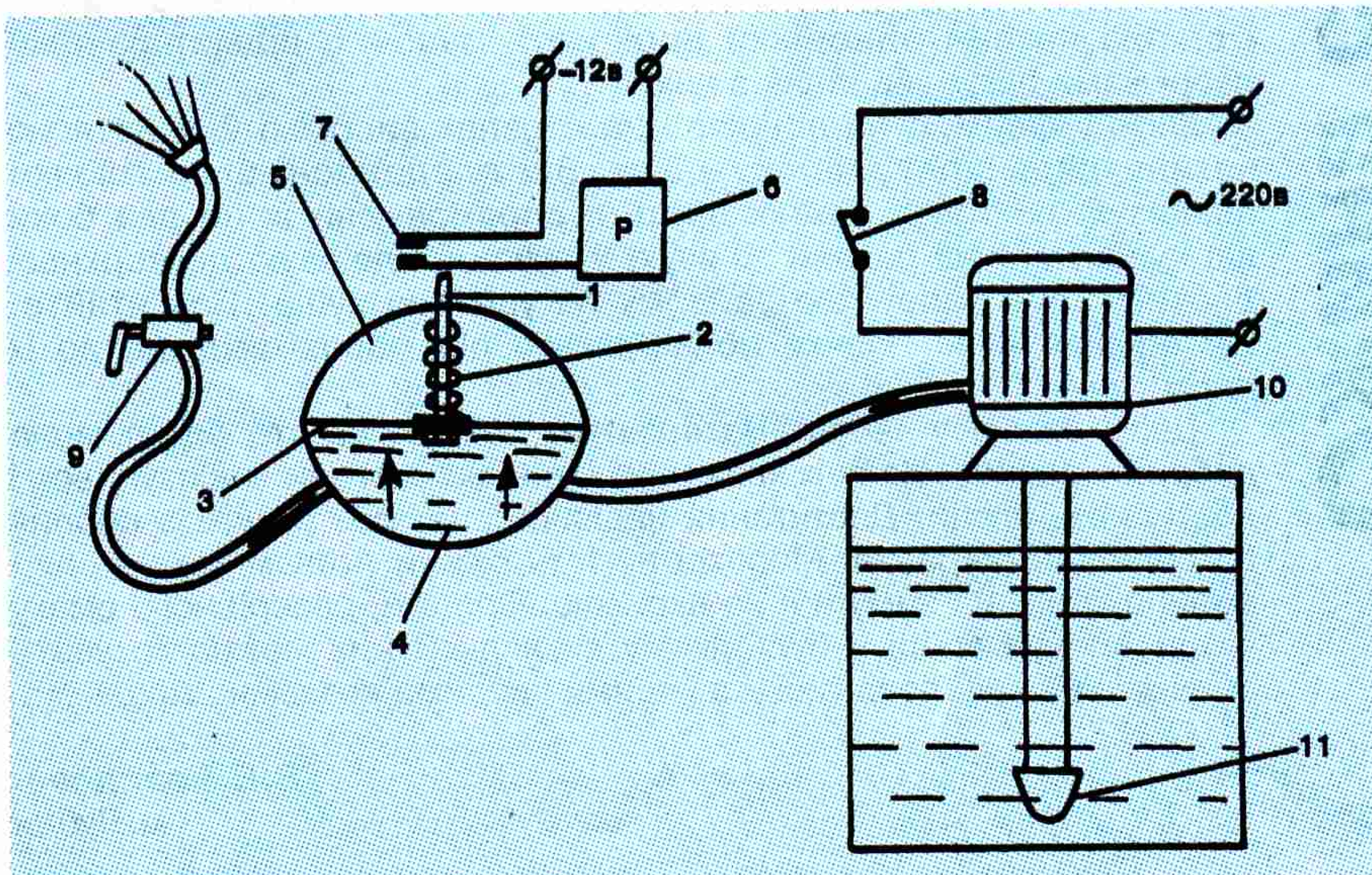
Нині невідомо жодного способу лікування сливових дерев, заражених шаркою. Можна лише викорчувати, спалити хворі дерева, щоб запобігти дальшому поширенню хвороби. Єдиним способом боротьби з шаркою може бути вирощування безвірусного садивного матеріалу і карантин. Але за наших умов це практично неможливо. У Лісостепу та на Поліссі України шарку сливи поки що не виявлено. Але це питання часу, бо карантинних перепон для вірусу практично немає. Садінням стійких до хвороби сортів сливи проблему теж не вирішити, адже не вирощувати, наприклад, Угорку італійську чи Стенлей неприпустимо з огляду на традиції і господарську цінність сортів. Щоб вберегти сливи від шарки, як і від інших хвороб, є один вихід — купувати живці і саджанці в державних (та й у приватних) плодорозсадниках, які мають сертифікат на чистоту садивного матеріалу від хвороби, всіма способами знищувати попелиць у своєму саду. Та остерігатися заїжджих продавців на базарі з Півдня України та Молдови — там шарка вже поширена.

П.О.Мазур,
зав.с.-г. відділом УДЕНЦ

Високорослі дерева теж обприскую

Якщо у вас карликовий сад, обприскувати дерева проти шкідників і хвороб можна за допомогою ранцевого обприскувача. А що робити тим, у кого в саду дерева на сильнорослих підщепах?

Я зробив так. У центрі садка поставив металеву діжку, на неї встановив відцентровий електронасос (але можна пристосувати і вібраційний типу «Малишок»). За допомогою гумового шланга від центра садка я дістаю до всіх дерев. Головним керуючим органом обприскувача є гідроконтакт, який вмикає і вимикає насос і працює за принципом автоматики газової колонки (див.схему).

Діє вся система так. Вмикаєте насос в електромережу, кран 9 відкрито, контакти низької напруги вільно розімкнуті, контакти високої напруги 8 вільно замкнуті, насос 10 починає працювати, розчин подається до форсунок. Тільки-но закриєте кран 9, зайвий тиск у півкулі 4 діє на гумову мембрану 3, шток 1 замикає контакти 7, реле 6 спрацьовує і розмикає контакти 8, насос 10 припиняє роботу.

Система дає змогу вільно переходити від дерева до дерева, не отруюючи навколишні насадження. Зворотний клапан 11 завдяки наявності в мережі зайвого тиску працює безвідмовно. Пружина 2 регулює зайвий тиск рідини.

В.Єпік

Реєстру сортів рослин України

Українські сорти — власність держави

Рік 1997 став знаменним для фахівців та любителів садівництва — до «Реєстру сортів рослин України» включено 17 нових сортів плодоягідних культур. З них 14 отримані внаслідок тривалої і копіткої праці вітчизняних селекціонерів та сортознавців, у тому числі 11 сортів виведено в мережі наукових установ Інституту садівництва (м.Київ).

Схема становлення сорту

Щоб полегшити садівникам-аматорам розуміння науково-офіційних термінів — «включення до Реєстру...», «Районування сортів...» — наведемо коротку схему становлення сорту. Виведений у науковій установі селекціонером або виділений з інтродукованих сортознавцем сорт передається до Державної комісії з випробування та охорони сортів рослин. На її сортодільницях, розташованих у різних грунтово-кліматичних зонах країни, протягом тривалого часу здійснюється всебічна оцінка сорту за основними господарськими показниками (врожайністю, якістю плодів, силою росту дерев, ураженістю хворобами) порівняно з визнаним уже кращим районованим сортом —«стандартом». Якщо «претендент» має кращі показники, ніж «стандарт», він офіційно допускається до розмноження та промислового вирощування в певному регіоні (районі). Раніше цей факт засвідчувався у книзі «Районовані сорти сільськогосподарських культур», а тепер — у «Реєстрі сортів рослин України». Таким чином, сорт визнається власністю держави і охороняється нею. Наведемо опис нових сортів.

Алича

Дончанка рання. Сорт отриманий з легкої руки одного з найбільш плідних селекціонерів кісточкових культур Лілії Іванівни Тараненко у Донецькому філіалі Інституту садівництва. На сторінках «ДСГ» про нього уже згадувалося (№4 за 1996 р.). Відзначимо лише, що це сорт надраннього строку достигання, а таких в Україні поки що одиниці. На слаборослих густих деревах формуються великі (31 г) темно-червоні при повному достиганні смачні плоди, і саме цим визначається основний напрямок їхнього споживання. Особливістю сорту є самобезплідність і більш ранні строки квітування порівняно з іншими сортами. Тому, аби отримати високий урожай, слід поряд посадити сорт-запилювач (Комета рання, Путешественница). Рекомендується для вирощування в областях лісостепової зони.

Груша

Серед новинок 10 сортів відразу! Такого ще не було. Це стало можливим завдяки Валентині Іванівні Сайко, творче життя і праця якої присвячені селекції груші на Придністровській дослідній станції садівництва. Тут не можна не згадати слова нашого великого Кобзаря — «чужому навчайтеся, але і свого не цурайтеся». Шановні садівники, сьогодні вам пропонуються не голландські, не французькі, а чудові українські сорти, які уже засвідчили свої переваги перед «іноземцями»!

Буковинка. Отриманий у 1967 р. Дерева середньорослі з вузькопірамідальною кроною середньої густоти. Плодоносить на сіянцях груші з 5-го року. Врожайність висока: з 8—10-річних дерев 18—22 кг, або до 270 ц/га. Плоди великі (200 г), грушоподібні, яскраво-жовті. М'якуш щільний, білий, ніжно-маслянистий, соковитий, чудового солодкого смаку (4,8 бала) з легкою кислинкою. Осіннього строку достигання, споживчої стиглості набуває у жовтні. Високостійкий до парші, сумісний з підщепою айва А. Рекомендується для вирощування у західних і центральних областях лісостепової зони.

Звеняченська. Дерева середньорослі, в плодоношення вступають на 5-й рік, врожайність у 8—10-річному віці — 19—20 кг, або 220 ц/га. Плоди великі (240 г), жовті з оранжевим бічним рум'янцем. М'якуш білий, соковитий, чудового смаку — 4,7 бала. Осіннього строку достигання, високостійкий до парші. Рекомендується для вирощування в західних та центральних областях лісостепової зони.

Великоплідна. Дерева зимостійкі, середньорослі з густою широкопірамідальною кроною. Плодоносить з 5-го року. Врожайність висока — 18—23 кг з дерева, або до 280 ц/га. Плоди великі (180 г), яскраво-жовті. М'якуш щільний, білий, ніжно-маслянистий, дуже доброго кисло-солодкого смаку — 4,7 бала. Осіннього строку достигання, споживча стиглість у жовтні. Сорт стійкий до парші, сумісний з підщепою айва А. Рекомендується для вирощування в лісостеповій зоні України.

Кучерянка. Отриманий у 1966 р. від схрещування сортів Олів'є де Серр та Микола Крюгер. Дерева середньорослі з широкопірамідальною кроною середньої густоти. На сіянцях груші плодоносить з 5-го року, врожайність з 8—9-річних дерев — 16 кг, або 110 ц/га. Плоди великі (235 г), широкогрушоподібної форми, зеленувато-жовті. М'якуш щільний, білий, маслянистий, високих смакових якостей (4,8 бала). Зимовий сорт — знімальна стиглість припадає на кінець вересня, споживча — на грудень-січень. Слабко уражується паршею, сумісний з айвою А. Рекомендується для вирощування в західних та центральних областях Лісостепу та Полісся України.

Малевчанка. Дерева сильнорослі з широкопірамідальною кроною середньої густоти. Плодоносять з 6-го року. Врожайність висока, з 11—12-річних дерев становить 54—78 кг. Плоди великі (260 г), правильної грушоподібної форми, яскраво-жовті. М'якуш соковитий, ніжний, дуже доброго кисло-солодкого смаку (4,6 бала). Осіннього строку достигання, споживча стиглість у жовтні. Паршею уражується мало. Рекомендується для вирощування в областях лісостепової зони України.

Осінь Буковини. Дерева середньорослі з широкопірамідальною кроною середньої густоти. Скороплідні (з 5-го року), врожайні — на 8—10-й рік да-

Алича сорту ***Дончанка рання***

ють 200 ц/га. Плоди великі (210 г), жовто-золотисті, дуже привабливої видовжено-грушоподібної форми. М'якуш кремовий, ніжно-соковитий, чудового кисло-солодкого смаку (4,9 бала). Осіннього строку достигання, споживча стиглість настає у жовтні. Сорт високостійкий до парші, добре сумісний з айвою А. Рекомендується для вирощування в областях лісостепової зони.

Придністрянка. Дерева середньорослі, плодоносять з 6-го року, врожайність висока — 290 ц/га. Плоди великі (200 г), правильної грушоподібної форми, дуже привабливі на вигляд — жовті з розмитим оранжево-червоним рум'янцем. М'якуш білий, доброго кисло-солодкого смаку (4,5 бала). Осіннього строку достигання, паршею пошкоджуєься мало. Рекомендується для вирощування у західних та центральних областях Лісостепу та Полісся України.

Сторожинецька. Отриманий у 1966 р. від схрещування сортів Бере Боск та Деканка зимова. Дерева сильнорослі з широкопірамідальною кроною середньої густоти. Плодоносить з п'ятого року, врожайність на рівні батьківської форми (Деканки зимової). Але вигідно відрізняється від неї стійкістю до парші, великими привабливими плодами. Вони грушоподібні, масою 210 г, золотисто-жовті, з коричневими плямами. М'якуш кремовий, середньої щільності, ніжно-соковитий, маслянистий, дуже доброго кисло-солодкого смаку (4,8 бала). Зимовий сорт, знімальна стиглість настає наприкінці вересня — на початку жовтня, споживча — у грудні та січні. Сумісний з айвою А. Рекомендується для вирощування у західних та центральних областях лісостепової та поліської зон України.

Чернівчанка. Отриманий у 1971 р. від схрещування сортів Бере Боск та Абат Фетель. Дерева середньорослі з широкопірамідальною нещільною кроною, зручні у формуванні та догляді. Сорт скороплідний, високоврожайний — на 8—11-й рік отримують по 30 кг з дерева, або 370 ц/га. Плоди великі (230 г), золотисто-жовті з розмитим рожевим рум'янцем. М'якуш середньої щільності, білий, ніжний, соковитий, дуже доброго смаку (4,7 бала). Осінній сорт, споживча стиглість настає у жовтні-листопаді. Високостійкий до парші. Рекомендується для вирощування в областях лісостепової зони.

Яблунівська. Отриманий у 1977 р. від схрещування сортів Абат Фетель та Деканка де Коміс. Дерева середньої сили росту з широкопірамідальною кроною середньої густоти. Унікальна властивість сорту — формувати генеративні (плодові) бруньки уже на однорічному прирості. На сіянцях лісової груші плодоносить з 5-го року, з 11-річних дерев збирають по 26 кг, або 260 ц/га. Плоди середньою масою 180 г, широкогрушоподібні, жовті з легким розмитим рум'янцем. М'якуш щільний, ніжно-маслянистий, чудового кисло-солодкого смаку (4,9 бала). Зимовий сорт, споживча стиглість припадає на грудень — лютий. Стійкий до парші, сумісний з айвою А. Рекомендується для вирощування у західних та центральних областях Лісостепу та Полісся України.

Груша сорту ***Кучерянка***

Яблуня

Включено два нових сорти селекції Нікітського ботанічного саду — Кимерія та Рум'яний альпініст, а також сорт Симиренківець селекції Мліївського інституту садівництва.

Кимерія. Слаборослі компактні дерева, що плодоносять з 3-го року, врожайність висока — 187 ц/га. Плоди великі (170 г), жовті з рум'янцем, високих смакових якостей (4,7 бала). Сорт зимовий, високостійкий до парші. Рекомендується для вирощування в областях степової зони країни.

Рум'яний альпініст. Отриманий від схрещування сортів Кальтерербемер та Альпініст. Середньорослі компактні дерева, що плодоносять з 3—4-го року, врожайність висока на карликовій підщепі. Плоди великі (190 г), зеленувато-жовті з легким рум'янцем, високих смакових якостей (4,8 бала). Зимовий сорт, споживча стиглість настає у грудні — березні. Уражуваність паршею середня. Рекомендується для вирощування у степовій зоні.

Симиренківець. Отриманий у 1950 р. в результаті схрещування сіянця №564 (Бойкен х Кальвіль сніговий) із сортом Ренет Симиренка. За зовнішнім виглядом дуже схожий на Ренет Симиренка, але має ряд відмінностей: більші плоди, вища стійкість дерев до парші. Маса плода 160 г, форма плоско-округла, забарвлення зелене, смак добрий. Сорт зимовий — споживча стиглість припадає на грудень — лютий. Рекомендується для вирощування в лісостеповій зоні.

Інтродуковані сорти кісточкових культур

Це сорти іноземної селекції, які після вивчення в умовах України також отримали високу оцінку.

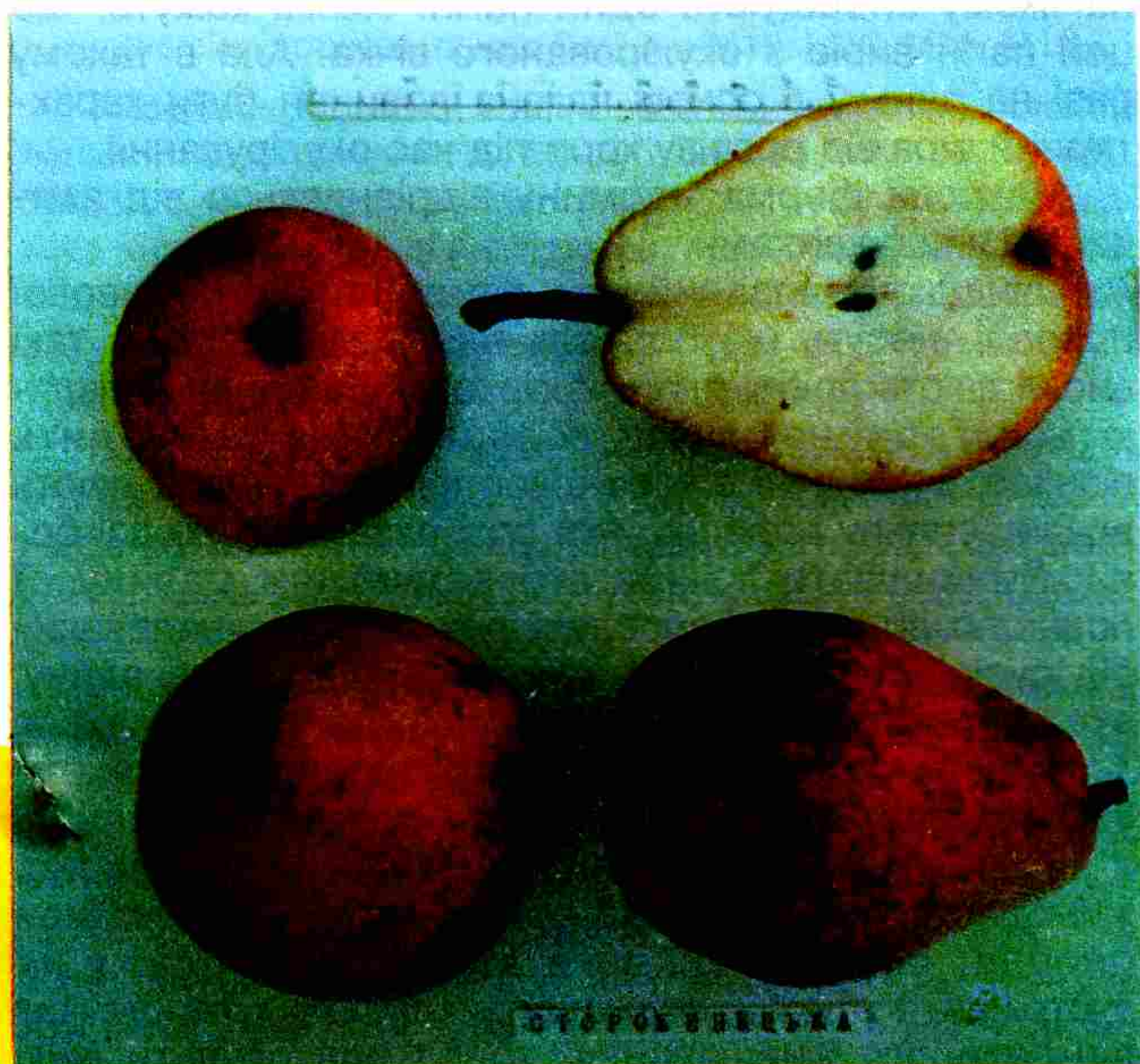
Слива Валор. Сорт канадської селекції, виведений у 1967 р. від схрещування сортів Ант-Імперіал і Великий герцог. Дерева сильнорослі з широкоокруглою кроною середньої густоти. Плодоносить з 5-го року, врожайність 100 ц/га. Плоди на молодих деревах за помірного навантаження дуже великі, у період масового плодоношення — 32—38 г, темно-сині, мають високі смакові якості (4,5 бала). Рекомендується для вирощування в областях лісостепової зони.

Черешня Бігарро Мармотт. Дерева сильнорослі, вступають у плодоношення на 5-й рік. Сорт середнього строку достигання. Плоди масою 5,8 г, темно-червоні, смачні (4,7 бала), універсального використання.

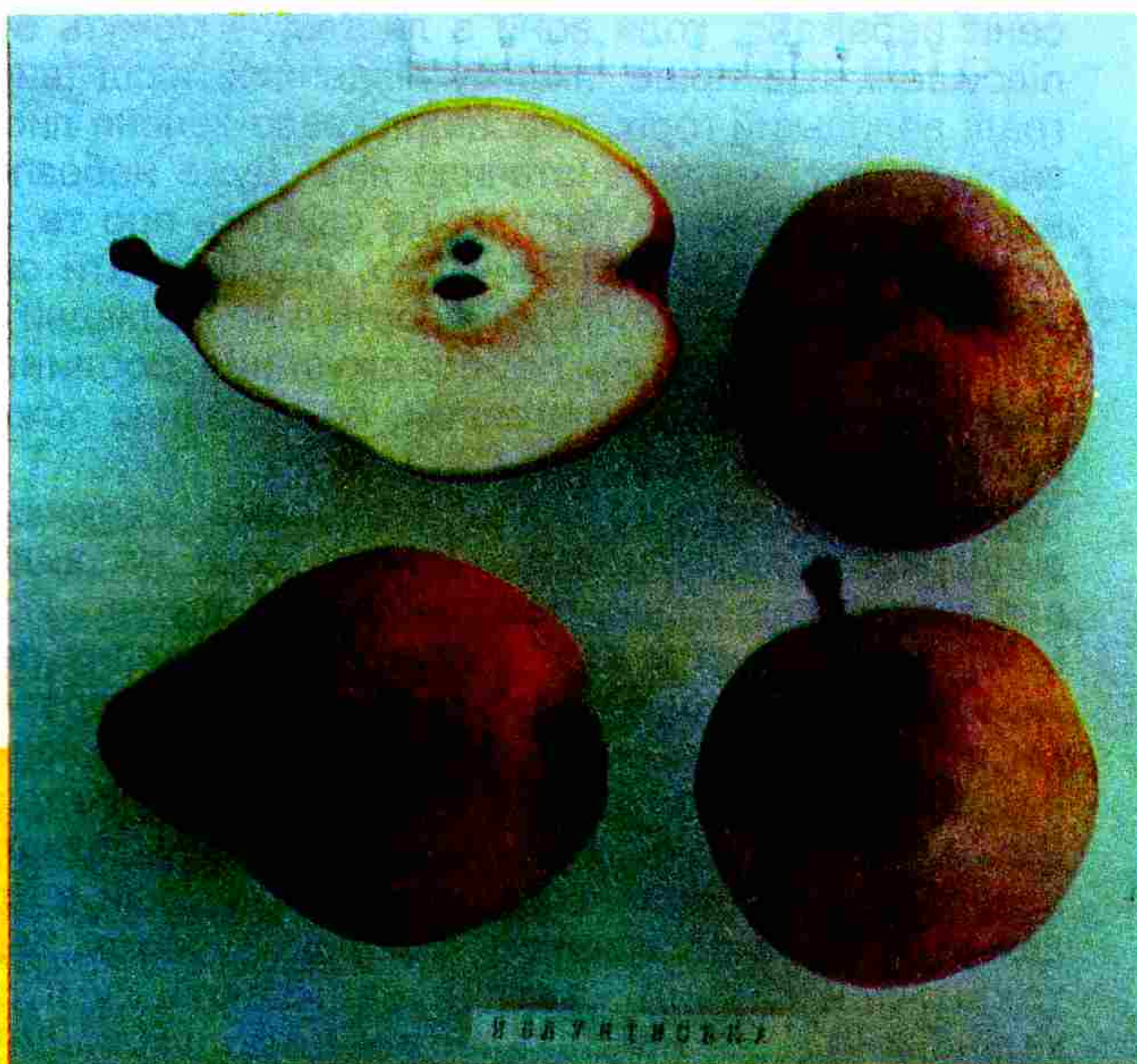
Смородина чорна Титанія. Сорт вже тривалий час є одним з найпопулярніших у країнах Західної Європи. Ягоди великі (1,4 г), щільні, добрі на смак. Сорт швидкоплідний, стійкий до борошнистої роси, антракнозу, слабко уражується септоріозом. Дуже врожайний: за даними Подільської дослідної станції садівництва, значно перевершує відомі сорти Білоруська солодка та Мінай Шмирьов. За вмістом вітаміну С поступається лише «рекордсмену вітамінозності» сорту Білоруська солодка. Рекомендується для вирощування в областях лісостепової зони.

Наведені сорти є вагомим доповненням існуючого сортименту. Додаткову інформацію щодо агротехніки вирощування можна отримати в Інституті садівництва (252027, Київ-27, Новосілки, тел.266-65-89).

В.В.Павлюк,
кандидат с.-г. наук,
зав.відділом селекції та
сортовивчення Інституту садівництва УААН

Груша сорту Стороженівська

*Груша сорту **Яблунівська***

*Слива сорту **Валор***

*Смородина сорту **Титанія***

У саджанцях важливо розумітись

Закладання саду починається з придбання саджанців. А «обличчя» цього товару розгледіти дуже важко: і сорт не впізнаєш, і навіть деякі породи легко сплутати, і ступінь швидкоплідності часто невідомий.

Тому тут можливі зловживання як окремими приватниками, так і великими розсадниками, навіть державними. Я спочатку дивлюсь на стан саджанців. Восени небажано, коли вони з листям — можуть бути підсушені. Ще гірше, якщо у південних порід (виноград, волоський горіх, персик) яскраво-зелене листя, значить, рослині не вистачило літа. Дуже небезпечним є зелений колір пагонів, це свідчить про те, що вони не здерев'яніли. Звичайно, краще брати саджанці, вирощені в даній місцевості, а не на півдні.

Гірше витримують пересаджування рослини з довгими однорічними пагонами, бо тут запас поживних речовин менший.

Іноді продають саджанці з плодами, наприклад виноград. «Товар-лицем!» Дійсно, сорт тут видно, але він напевно пізній, малопридатний для нас. Йому може не вистачати тепла. Одного разу купив саджанці якогось лоху. Вони були із смачними червоними ягодами і зеленим листям. Вирощені живцюванням. Продавці називали це «даурською обліпихою». Що ж, лохи і обліпиха — біологічні родичі, помилка невелика. Я купив аж 5 саджанців, вгледівши в плодах схожість з популярною породою — лохом багатоквітковим, який частіше називають гумі сахалінський. Але на Сахалін він інтродукований з Японії і Центрального Китаю, теплолюбний і підмерзав у Харкові за холодних зим. Я й вирішив, що «даурська обліпиха» може бути добрим конкурентом гумі. Але виявилось — навпаки. Пагони виростали за літо значні, але не дерев'яніли і після перезимівлі були сухі. Цвітіння не було. Поступово всі рослини загинули, в тому числі й одна, на якій був прищеплений гумі і спочатку нормально родив. Поза сумнівом, невідомий лох походив з набагато південнішої місцевості, ніж Харків.

Трапляється й брутальне шахрайство. За дерен (кизил) видають свидину. Це дуже схожа порода, але їстивних ягід вона не дає. Свидина поширена у заплавах річок. От і видирають її «підприємці» з вологих берегів, навіть без зусиль на викопування.

Замість жимолості їстивної далекосхідної продають нашу — вовчі ягоди.

Був випадок, коли за волоський горіх продавали ясен... Чоловічу обліпиху видавали за жіночу. Ознакою першої є великі квіткові бруньки — «шишечки». Але в молодих рослин, зокрема в сіянців, їх ще немає. Однак деякі породи не сплутаєш з іншими. Китайський лимонник, коли пошкрябати чи підламати його хоч найтонші лозинки, має своєрідний «лимонний» запах.

Специфічний запах на зрізах у всіх видів горіхів — волоського, маньчжурського, серцеподібного, чорного. Але вже між собою маньчжурський, серцеподібний, Зибольдів відрізняються лише плодами.

Неповторний зовні глід садовий (великі колючки-«шпори», трохи зігнуті), айва японська (колючки менші й рівні), барбарис (дрібні численні голочки, ще й пучками, часто по 4—7 штук). Одного разу роздивившись і почувши назву, впізнаєш також ліщину (фундук), актинідію, обліпиху, але тільки не їх сорти.

Різниця між сортами або формами однієї породи, звичайно, менш виразна, ніж між породами. Відрізнити сорти яблунь, груш можна лише деякі та й то приблизно. Тонкі й пухнасті пагони у Ренета Симиренка, Пепінок, деяких американських сортів (Джонаред, Айдаред, Джонатан).

За культурний абрикос можуть видавати сіянці жерделів від самосіву в лісосмугах. Але тут різниця значна. Жерделі більш колючі, а пагони в них тонші порівняно із сіянцями культурних абрикосів. Плоди в жерделів дрібні, мають волокнистий несмачний м'якуш, ядро неїстивне.

Сіянці абрикоса іноді видають за щеплені саджанці. Для цього навесні рослини зрізують на пень, на якому вирощують один пагін. Потім кажуть, що цей пагін виріс з окулірованого вічка. Але в такому разі на пеньку в основі пагона повинен бути характерний шов від розрізу кори під час окулірування.

Махрова форма жасмину відрізняється від звичайної лише квітками.

Очищаючи власний сад від вишневої і сливової порослі, несуть цю поросль на ринок. Нерідко такі вишні дають дрібні плоди з гіркотою, а сливи виявляються терниною. Але головна біда приходить пізніше. Вирощені з кореневої порослі дерева дають власну сильну поросль, яка розповзається на всі боки. Винищувати її набагато важче, ніж малину. Я повністю видалив порослеві дерева, що «наповзли» від сусідів, а порослеву сливу прищепив на аличу, яка дає незначну поросль.

Купуючи сіянці деяких порід, корисно знати, коли вони зацвітуть. Отже, дерен, глід садовий зацвітають з 10—12-го року, лимонник китайський, барбарис, жимолость, ірга, обліпиха — з 7—9-го. Перші чотири породи, розмножені вегетативно, у продажу не зустрічав. Купуючи саджанці у торфових горщечках від зеленого живцювання, треба враховувати їхню тендітність. Їх краще доростити 1—2 літа у шкілці, причому спочатку під плівкою з відповідним притіненням. Коли ж такі саджанці (обліпиха, смородина) наприкінці червня садять на постійне місце («на вітер»), вони нерідко гинуть.

Правильно посадити звичайні саджанці, придбані під час спокою рослин (осінь, рання весна), теж важливо. Передчасне садіння, наприклад ранньовесняне, призводить до підсихання надземної частини саджанця і його виснаження в умовах, коли корені у холодному грунті функціонують ще недосить активно. За осіннього садіння взагалі може відмерти надземна частина вище рівня снігу, причому вона частіше відсихає, а не відмерзає, як помилково вважають.

Недоліком існуючої технології пересаджування деревних і кущових порід є більший чи менший розрив у часі між моментом садіння і початком активної життєдіяльності коренів. Остання починається, коли грунт на глибині розміщення коренів посадженого саджанця прогріється до температури біологічного нуля даної породи.

Біологічний нуль — це температурний рівень (межа), починаючи з якої розкриваються бруньки, а активність коренів різко посилюється. Біологічний нуль, тобто середньодобова температура повітря, за якої починають розкриватися бруньки, становить, напри-

Прискорене розмноження гостродефіцитних клонових підщеп щепленням

Світовий досвід показує, що найефективнішим типом садівництва є інтенсивний сад на слаборослих клонових підщепах.

За силою росту підщепи яблуні поділяються на:

дуже карликові (до 2 м) — М27, 57-195;

карликові (2—3 м) — М8, М9, 54-476, 57-366, ПБ (парадизка Будаговського);

напівкарликові (3—4 м) — М5, М7, М26, ММ106, ММ102, 54-118, 57-545, 1-48-1;

середньорослі (4—5 м) — М2, М3, М4, ММ104, ММ111, 57-233, 57-490, 2-25-3, ПК-14, 1-48-46;

сильнорослі (5—6 м) — М1, М6, М10, М11, ММ109, А2, Т-273;

дуже сильнорослі (понад 6 м) — М12, М13, М15, М16.

У садівництві нашої країни найпоширеніші такі клонові підщепи: для яблуні - ПБ, 62-396, 54-118, ММ106, 57-490, 57-233, Д471, М7, дусен Марголіна; для груші — напівкарликова айва А (МА, айва Анжарська), айва прованська, ВА-29, Р-3; для сливи — вишня повстиста, піксі, терен, ВВА-1, ВВА-2, Кубань 86; для вишні, черешні — Колт, вишня степова, Г-12/1, ВП-1; для персика, аличі — Кубань 86 (АП-1).

Незважаючи на те, що в Україні створено кілька плодорозсадницьких об'єднань, придбати гостродефіцитні клонові підщепи дуже важко. Тож придбавши живці підщеп, садівник-аматор може самостійно провести прискорене розмноження клонових підщеп щепленням.

Розмноження клонових підщеп починають з вирощування якнайбільшої кількості живців. Для цього живці або вічка потрібних підщеп щеплять на молоді, добре розвинуті дерева. Пізніше із щепленого приросту заготовляють живці, які використовують для прискореного розмноження.

Розглянемо один із способів такого розмноження. На сіянці дички (яблуня, груша) влітку окулюють якнайнижче два вічка низькорослої підщепи. Наступної весни дичку зрізують, залишаючи щип 10—15 см над верхнім вічком. Обидва вічка проростають у пагони. Верхній підв'язують до шипа, нижній, коли досягне 18—20 см, відгинають вздовж рядка у вигляді дугоподібного відсадка. Вигин присипають грунтом на 3—5 см. До речі, відгинати слід до того, як здерев'яніє нижня частина окулянта, інакше будуть відломи. Відігнутий відсадок продовжує рости. За літо підгортають ще двічі з тим, щоб основа відсадка була присипана на глибину 12—18 см (рис.1). Поросль на дичці знищують. Восени цього ж року укорінені відсадки відокремлюють секатором. Взимку зберігають у прикопі, а весною висаджують. Влітку на них окулюють бажані сорти і через 2 роки отримують дворічні саджанці.

З верхнього вічка виростає однорічка підщепи. Рано навесні наступного року її обрізують на 1/3 довжини, а всі бічні пагони на 2—3 бруньки. Затим пагін горизонтально пригинають до землі. Згин роблять на дичці нижче місця щеплення так, щоб рана від вирізаного шипа була орієнтована донизу. Це перешкоджатиме розламуванню однорічки в місці щеплення. Пригнуті рослини пришпилюють в 1—2 місцях металевими чи дерев'яними шпильками (рис.2).

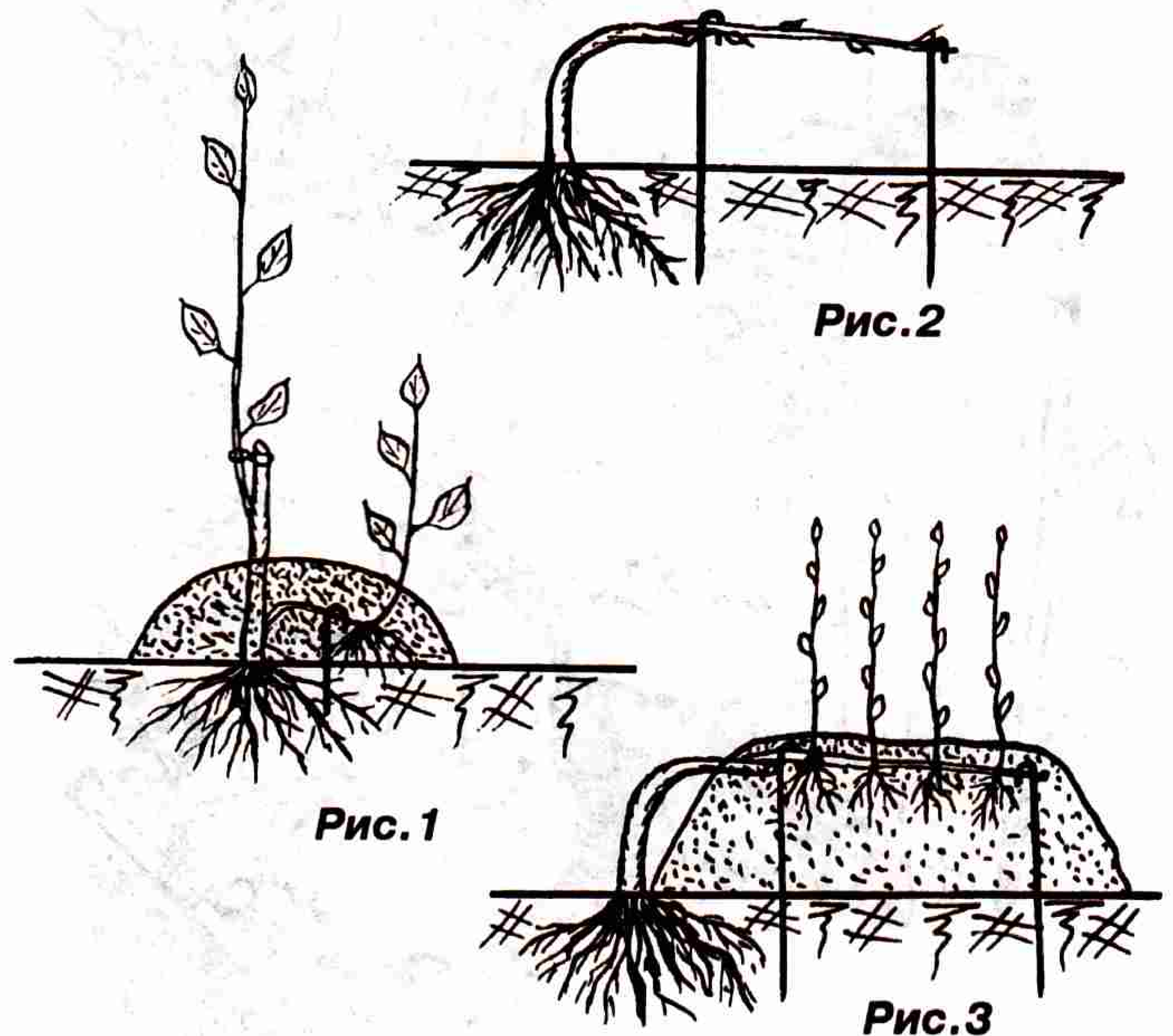

Рис.1

Рис.2

Рис.3

З пазушних бруньок виростає багато пагонів. Коли вони досягнуть довжини 18—20 см, їх підгортають на 3—4 см. Протягом літа підгортають ще 1—2 рази так, щоб основи пагонів були присипані на 15—20 см. Підгортати краще вологим грунтом після дощу чи поливу. Протягом вегетації грунт на ділянці кілька разів розпушують та виполюють бур'яни.

До осені в насипаних горбочках при основі пагонів утворюється коріння (рис.3). Укорінені відсадки відокремлюють від щепленої рослини секатором і чинять з ними так само, як із відсадками з нижнього вічка.

За цим методом розмноження із нижнього вічка через рік отримують один відсадок, а з верхнього через 2 роки — 10—12.

На пришпиленій до землі однорічці з'являється багато коренів. Її можна залишити на цьому ж місці і в наступні роки продовжувати одержувати відсадки або відокремити від дички і пересадити на іншу ділянку.

Геннадій Федорів,
254214, Київ, вул. Героїв Дніпра, 36, кв.42

клад, для європейського винограду й волоського горіха 10°С, для яблуні 5°С.

Моя рекомендація щодо дат садіння запатентована (авт.свідоцтво 1630669).

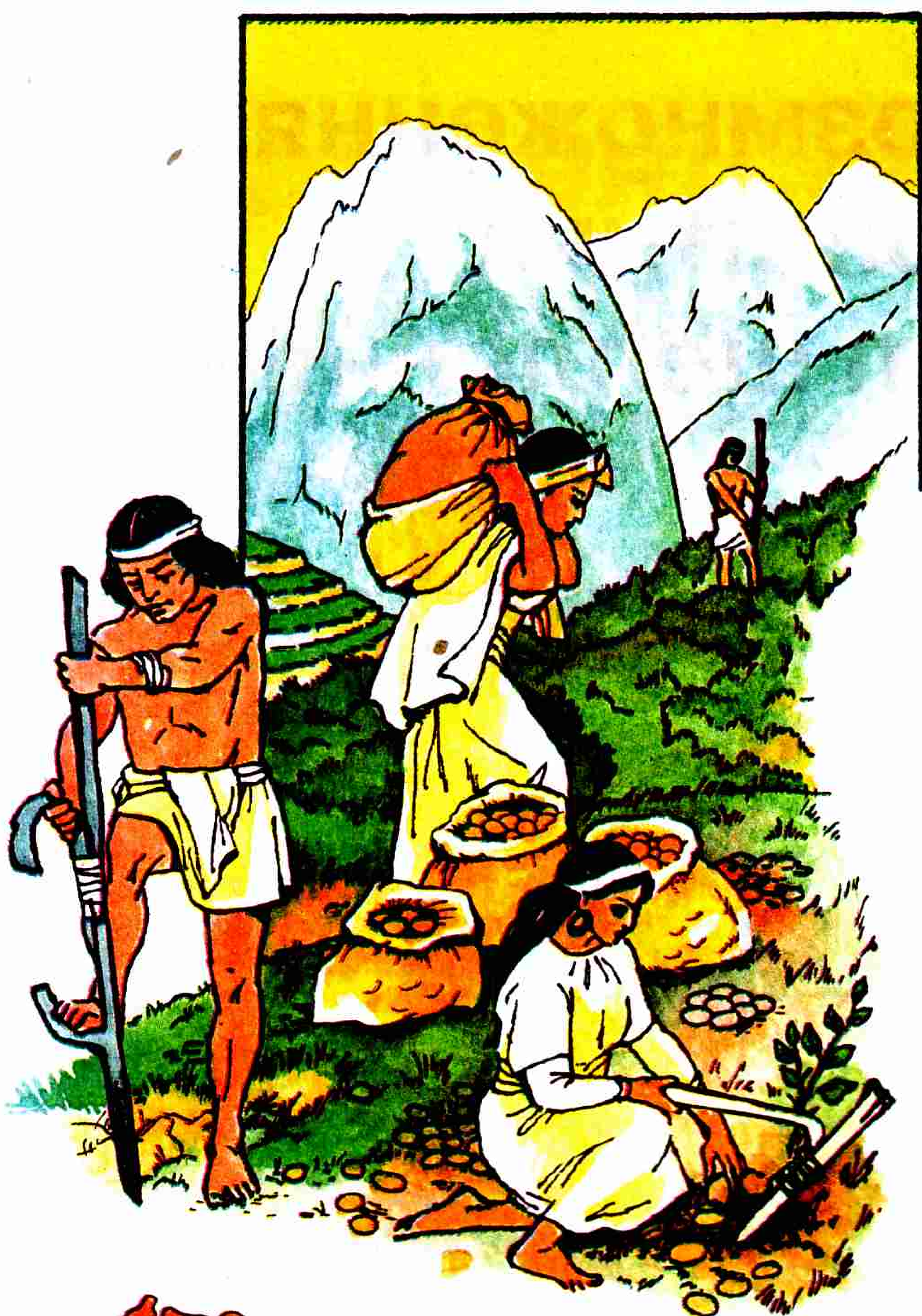
Зазначений винахід передбачає садіння тоді, коли на глибині планованого заглиблення коренів саджанця грунт прогріється до температури біологічного нуля висаджуваної породи. Практично це збігається з початком розкривання перших бруньок на непересаджених рослинах цієї породи. До висаджування саджанці зберігають у холодному приміщенні (льох, водогінний люк, холодильник, прикоп у затінку), не допускаючи розкривання бруньок.

Не пересаджені рослини не всихають до рівня снігу (хоча відмерзнути можуть), бо більша частина їхнього коріння розташована нижче рівня можливого промерзання грунту.

Запізнене садіння теж небажане, бо скорочується період вегетації.

Л.С.Шугін,
310098, Харків-98, вул.Старо-Кримська, 11

Рослина,

Картопелька... Смачна, духмяна, запашна. Як звикли ми до неї! Без картоплі, як без хліба, обід не обід. І здається нам, що споконвіку люди любили й споживали картоплю. Чи не так? Виявляється, ні. Був час, коли про неї у нас і не знали. Хоч і важко в це повірити, але картопелька примандрувала до нас лише три століття тому.

Картопля — це рослина, яку тричі відкривали. Вперше — індіанці, які високо в горах, в Андах Південної Америки, побачили дивну рослину, що мала на гілках ягоди, а в землі — бульби. Називали цю рослину папа. У ті далекі часи місцеві жителі їли навіть гіркуваті на смак бульби дикої картоплі. Незабаром вони помітили, що промерзла картопля втрачає неприємний гіркий смак. Почали заморожувати зібрані бульби, а потім, ледь прогрівши їх, обдирали шкірку і таку картоплю їли із задоволенням. Але ж мерзла картопля довго не зберігається, в теплі загниває. Спробували цю заморожену, а потім відігріту і очищену картоплю сушити. Так з'явився новий продукт, який індіанці назвали чуньо.

У 1536 році розвідники іспанської військової експедиції зайшли в поселення Сороката. Тубільці, побачивши чужинців, розбіглися. У покинутих житлах вояки знайшли «борошнисті корені, добрі на смак». Знайдені корені були схожі на відомі іспанцям земляні гриби — трюфелі. Саме слова тартуфо, тартуфоло — «трюфель» стало першою назвою бульб. Отак вдруге відкрили картоплю.

Перуанська папа з Іспанії помандрувала в Італію та інші країни Європи.

Та от біда, ніхто не пояснив людям, як саме слід споживати картоплю. Почали пробувати «вершки» — зелені ягідки на стеблі — й листя. Їли і, звичайно, хворіли. Так було в Італії, де влада навіть забороняла людям споживати картоплю — «чортові яблука».

Відтоді минуло років сто. І от одного разу придворний аптекар французького короля Людовіка XVI Антуан Пермантьє

З журналу «Яблунька»

яку тричі відкривали

У Росію картопля прийшла, як вважають, через руки Петра Першого.

Подорожуючи по Голландії, він побачив там невідомі бульби і прислав до Петербурга графові Шереметьєву, щоб той зайнявся їх розведенням. Садити картоплю спочатку боялися, по Росії прокотилися «картопляні бунти» і лише у другій половині XIX століття картопля почала швидко поширюватись. Прийшла вона й у наш край. Це було третє відкриття — для нас.

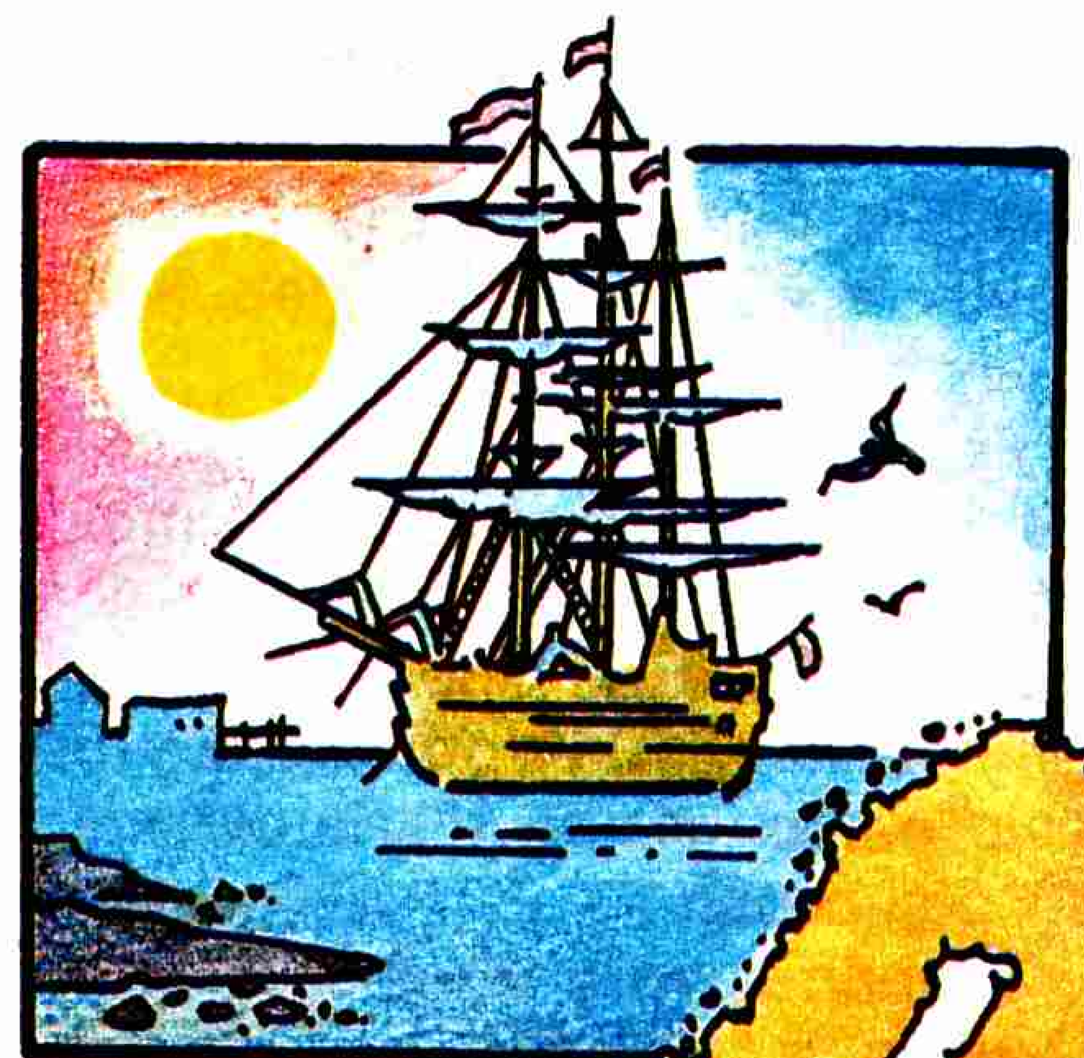
А сьогодні ми картоплю вважаємо другим хлібом.

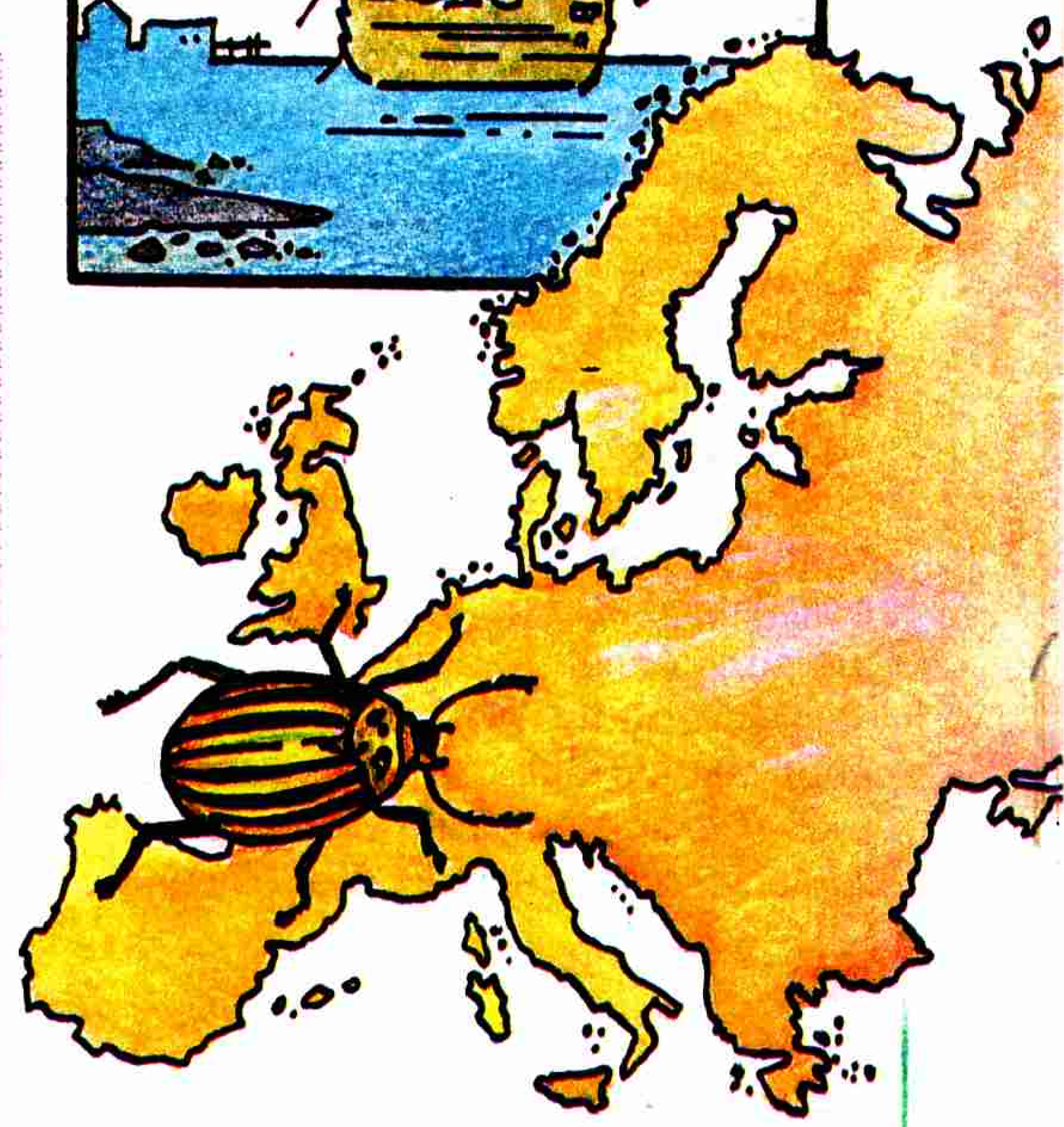
Усі ви знаєте, скільки шкоди робить такий картопляний шкідник, як колорадський жук. А ще зовсім недавно люди про нього зовсім нічого не знали.

Та от років 80 тому на корабель, який ішов із Північної Америки у Францію, потрапило кілька таких жуків — карантинна служба прогавила. Відтоді й почалося! Вони розплодилися і заполонили картопляні плантації. А плодючі ці жуки — страх! Якщо не знищити одного-однісінького, то за місяць-півтора їх буде вже цілих три тисячі. А мине ще місяць — стане майже мільйон. Чого тільки не робили люди, щоб позбутися цього лиха, та поки що марно. Зараз селекціонери всього світу працюють над виведенням таких сортів, які не бояться ніяких шкідників і хвороб.

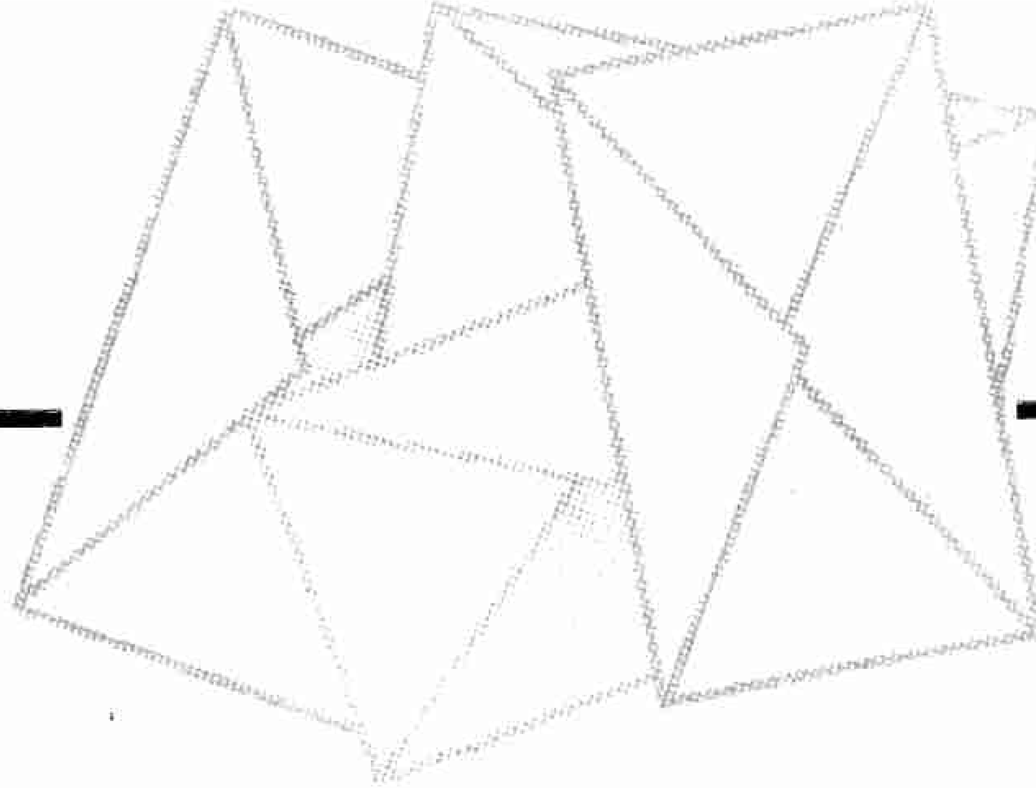
потай привіз з Італії кілька кущів якоїсь таємничої рослини і посадив їх у своєму саду. Він дуже пильнував свої кущики — і не випадково. Аптекар дізнався, що король Франції Людовік XVI полюбляє незвичайні прикраси. Пермантьє надумав подарувати йому невеличкий букетик — бутоньєрку — з невідомих нікому квітів. Королю дуже сподобались екзотичні квіти і він прикрасив ними свій камзол. Так квіти картоплі стали модними. Їх носили в петлицях і платили за гілочку до десяти золотих монет. Ніхто і гадки не мав про те, що це квіти суворо заборонених «чортових яблук». Важко було придумати кращий спосіб поширення картоплі! Настав час, коли люди дізнались, які смачні й поживні бульби цієї рослини.

До нашої країни картопля потрапила понад двісті п'ятдесят років тому через Росію.

Служба взаємодопомоги

⊠ Шановна редакціє, будь ласка, надрукуйте бодай коротеньку інформацію про те, коли й від чого починається в людини ішемічна хвороба. Лікарі кажуть, що в мене саме ця недуга. Я послухав. Навіть вживав ліки, але серце продовжує непокоїти.

Звичайно, я живу в селі, доводиться працювати на нелегких роботах, бо інакше в наших умовах не проживеш. А оскільки мені в моєму становищі не допомогають ні ліки, ні трави, то, може, краще зовсім не лікуватися, а прожити стільки, скільки дозволить моє здоров'я?

Степан Колінько,
Полтавська обл.

Коли починається ішемія?

Ішемічна хвороба серця починається у людини поступово, іноді майже непомітно. Тому, на превеликий жаль, хворі звертаються до лікарів тільки тоді, коли настали великі зміни в серці.

Страждають на цю хворобу чоловіки й жінки, але чоловіки починають хворіти на 10 років раніше, приблизно в 40 років. Спочатку може з'явитися відчуття нестачі повітря під час виконання тяжкої роботи, з часом навіть невелике навантаження зумовлює задишку, можуть виникати болі за грудиною, у ділянці серця.

Такого характеру відчуття з'являються і під час відпочинку. Ще одним з проявів ішемічної хвороби серця може бути неритмічна його робота, перебої, відчуття завмирання.

Як же запобігти такому захворюванню? Насамперед треба стежити за своєю вагою, щоб вона не перевищувала норму. Облишити палити, бо тютюн збільшує у 6 разів ризик смерті від ішемічної хвороби серця.

Зверніть увагу й на свій кров'яний тиск, бо чим він вищий від вікової норми, тим швидше може статися інфаркт або інсульт. Стежте за своєю дієтою: вживайте більше рослинної їжі, менше жирів тваринного походження, більше олії, м'ясо нежирних сортів, менше солі, сала.

Ви звикли до іншої їжі, але наші звичаї складалися протягом віків. Раніше 40-річна людина вважалася уже літньою і був більший ризик померти до цього віку у війнах чи від інфекційних хвороб.

Захоплюйтеся фізкультурою, але не вважайте, що її вам замінює праця на городі або виконання інших професійних обов'язків. Це зарядку не замінить, бо коли ви працюєте, у вас навантажені тільки одні групи м'язів. Така однобокість може зумовити остеохондроз (болі в хребті). Вживання алкоголю підвищує кров'яний тиск, погано впливає на печінку та серце, сприяє передчасному захворюванню.

Гіпертонічна хвороба. Вона також здебільшого починається поступово, минає декілька років, поки на неї звертають увагу. Спочатку відчуваються болі в потилиці, потім починає крутитися голова, запаморочення. Перші такі напади бувають зрідка, а потім частіше. А може й не бути ніякого головного болю, та незалежно від цього високий тиск уражує судини серця, мозку і викликає тяжкі захворювання.

Профілактика, як і за ішемічної хвороби серця. За правильного способу життя тиск знижується,але чи буде він нормальним, залежить від тривалості захворювання. Залежно від перебігу хвороби приймають ліки, лікарські трави, голковколювання.

Ви кажете, що всі лікарі дають одні й ті ж поради, а я як жив, так і житиму. Але ми переконані, що краще прожити 90 років і не хворіти, ніж 50 та ще й увесь час ковтати таблетки, лежати в лікарнях. Отже, краще бути здоровим щодня, радіти життю, працювати, виконуючи поради лікарів, а не мучитися.

За вами вибір. Гадаю, ви зробите його правильно. Хвора людина може полегшити свій стан або навіть вилікуватись.

Хто хоче дістати конкретну консультацію, пишіть мені чи на редакцію. Відповім.

Галина Миколаївна Фесюк,
лікар-кардіолог
254116, Київ,
вул.Ванди Василевської, 15/1, кв.22
*Із журналу **«Будьмо здорові»***

Отака наша

⊠ Щиро вдячний працівникам редакції «ДСГ» за те, що надрукували нашого листа (№4 за 1994 р.), де ми просили допомогти сину, хворому на лімфогранулематоз (злоякісне захворювання).

Після публікації отримали багато листів від співчутливих людей. Окрім них, мало не щотижня надходять прохання поділитися рецептами лікування. Особисто відповісти кожному не маємо можливості, отож, звертаємося до журналу вдруге.

Нашому сину минуло 28 років. Три роки тому на бронхах з'явилися лімфогранульоми. Він звертався у медичні заклади Тернополя, Львова, Києва. Пробував вживати ліки з народної медицини, пив настої трав, їздив до чотирьох екстрасенсів, але температура не знижувалася, мучив кашель, і з кожним днем хлопець слабшав. Потім потрапив у тернопільську лікарню, де пролежав майже рік. Що допомогло стати на ноги? Вважаємо, що в першу чергу — велике бажання вижити та співчуття близьких, родичів, навіть сусідів, що молилися за хлопця. У лікарні за-

Сльозами пожежі не загасити

Та все одно пролила я їх немало, бо давно маю тяжку хворобу — фіброміому, яка часто спричинює сильні кровотечі. Операцію робити не можна — у мене епілепсія. Люди добрі, напишіть, будь ласка, про народні методи лікування цих хвороб. Заздалегідь низько вклоняюся вам за це.

Валентина Семенівна Мороз,
320057, м.Дніпропетровськ,
с.Мирне, вул.Баженова, 64

У боргу не залишусь

Дорога редакція! З 1989 року закоханий у ваш журнал, який читаю від першої до останньої сторінки. Це — невичерпне джерело знань для всіх, хто займається сільським господарством. А ось пишу в «ДСГ» уперше.

Мені майже 70. З роками усі хвороби нагадують про себе дедалі частіше. Для лікування мені конче потрібне насіння або садивний матеріал солодки голої, скіфського кореня, калгану, женьшеня. Надішліть, у боргу не залишусь.

Василь Петрович Степанов,
Полтавська обл., Семенівський р-н,
с.Погребняки

За чужою щокою зуб не болить

Так стверджує народне прислів'я, але я впевнена, що люди прочитають мого листа і, відгукнувшись, дадуть слушну пораду. Мої страждання саме через зуби. Зробила вже три протези, але жоден не підійшов. Наче і не тиснуть , і не завеликі, але більше тижня не можу ними користуватися. Одразу починають пекти ясна, болить голова. Люди кажуть, що організм не переносить пластмаси. Що ж мені робити, адже зуби — ворота до здоров'я організму?

Г.Шмир,
Тернопільська обл.

історія

стосовували хіміотерапію, від якої син одразу полисів. Але з часом, на радість, волосся знову відросло. Тепер він вдома. П'є козяче молоко і щодня морквяний сік — 1—2 склянки на день (взимку трохи менше). Траволікування майже не застосовує, хіба що чай з шипшини, звіробою, кмину, рум'янки.

Безумовно, здоров'я втрачене, але жити можна і треба. От, власне, і все. А хворим із таким діагнозом хочу побажати успішного вилікування і хороших лікарів!

Родина ***Рудиків,***
Тернопільська обл.

Поділюся рецептом

Хочу поділитися з читачами рецептами, відомими мені давно. Скористайтеся ними і впевнитеся в їхній ефективності.

Інсульт. Перстач білий — 10 г, горілка 30% — 100 г. Настоювати протягом 3—4 тижнів. Пити по 30 крапель за 15 хв до їди. Курс лікування — місяць, потім перерва на 5—7 днів і повторне лікування.

Аритмія серця. Чай з плодів або цвіту глоду та шипшини. Столову ложку плодів глоду і 4—5 ягід шипшини заварити 0,5 л окропу. Пити ковтками протягом дня.

Неврит слухового нерва. Суміш з соку цибулі, алое (або каланхое) і горілки (порівну) закапувати по 1—3 краплі двічі на день (перед сном обов'язково).

Варикоз. Приготувати настоянку з 3—5 подрібнених каштанів на 0,5 л горілки. Витримати 15 днів у темному місці, процідити і вживати по 15 крапель 2—3 рази на день протягом двох тижнів. Одночасно цілющою рідиною можна натирати болючі місця.

Камені в печінці. Допомагає настій споришу, що використовується окремо або в суміші з іншими рослинами — безсмертником, кукурудзяними приймочками, курячими очками польовими, моренкою запашною, буквицею тощо. 3 столові ложки подрібненої трави споришу залити склянкою окропу, настояти і процідити. Рідину розподілити на 3 прийоми. Пити перед їдою.

Я.Абрамчук,
провізор,
Волинська обл.

Як лікувати запалення ясен

Хочу поділитися своїм досвідом. У молоді роки, наслідуючи моду, я намагався чистити зуби закордонними пастами. Можливо, це спричинило запалення ясен. Лікувався, але медикаменти не допомагали. Почав застосовувати лікарські рослини: алое деревовидне, каланхое перисте, бріофілюм Дайгремонта. Цілий листок рослини каланхое, бріофілюма (листок алое слід розрізати навпіл) клав на ясна на ніч. Через деякий час болі зникли, процес оголення ясен уповільнився, згодом зупинився, зуби почали блищати.

Ці рослини знімають зубний біль за кілька хвилин. Придбати їх можна в магазинах «Квіти».

Буду радий, якщо мої поради допоможуть комусь.

І.Куцокінь,
Черкаська обл., м.Сміла

Картопля проти геморою

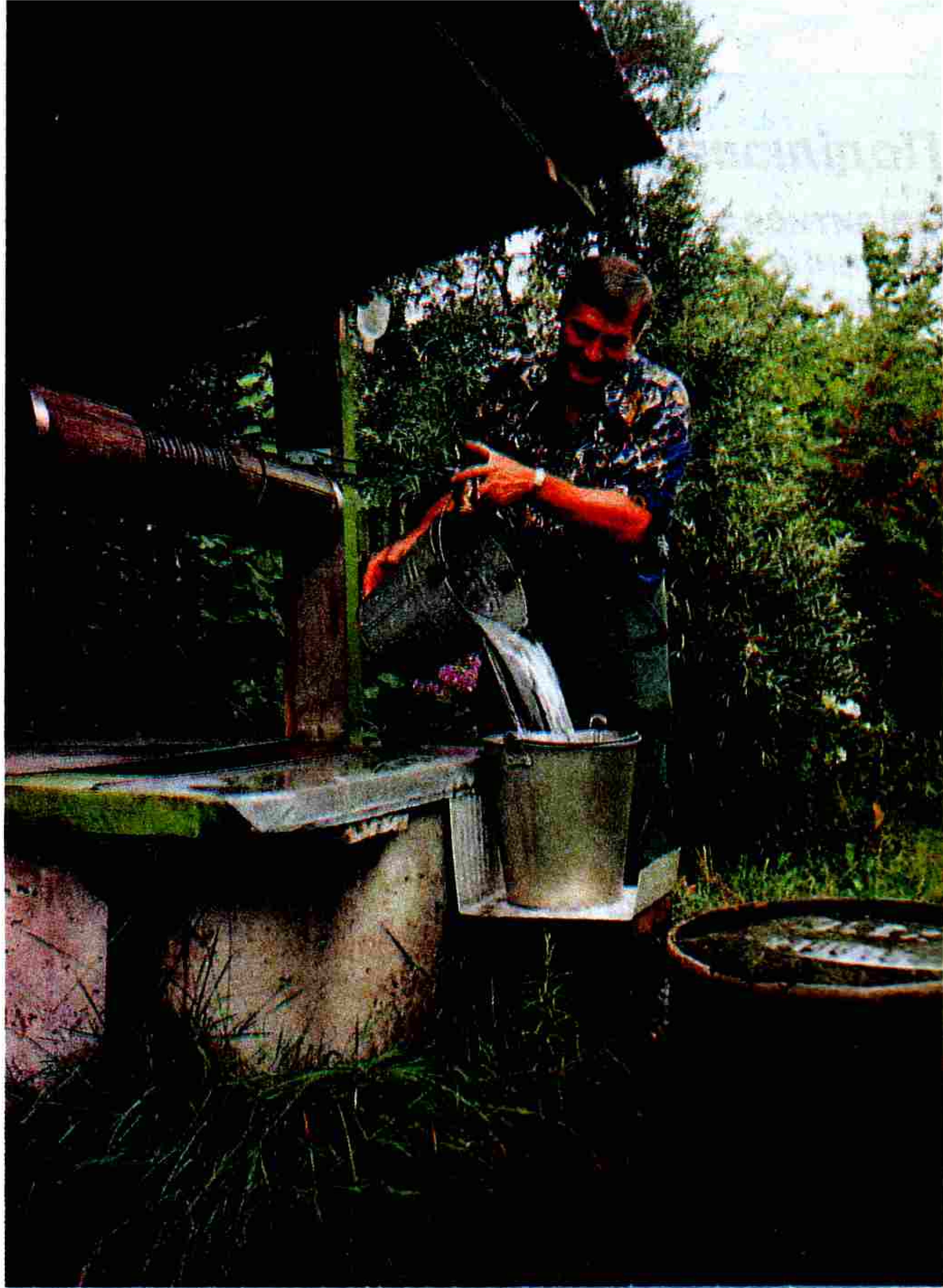
Геморой досить поширена хвороба і, мабуть, тому так часто на сторінках журналу про неї згадують. От і в №11 за 1996 р. лікар І.Карчевська радила хворому В.Степаненко з Київської області, як позбутися недуги народними методами. Безперечно, вони дієві і, впевнена, допоможуть. Але таке лікування досить копітке, зокрема слід придбати трави, а вони є не в кожній аптеці. А от картопля знайдеться в кожній родині. Отож, раджу ефективний і дуже простий засіб. Якщо виконуватимете пораду акуратно, позбудетесь геморою за кілька днів.

На ніч ретельно обмити анальний отвір, а потім вставити свічку, завтовшки з палець, вистругану з сирої картоплини. Можна залишати її й на цілий день. Запевняю, що рухатись, працювати вона не заважатиме. Але якщо потрібно буде в туалет, свічку слід викинути. Після процедури відхідник знову обмити теплою водою з милом і вставити шматок свіжої картоплини.

М.В.Сміх,
Тернопільська обл.

Такі картопляні свічки можна змащувати обліпиховою олією або соком алое, тоді лікування буде ефективнішим.

А.Маріанчук,
Закарпаття

Якщо можна, розкажіть, як знайти підземну воду, щоб викопати колодязь або зробити свердловину для поливу земельної ділянки. Кажуть, для пошуків можна використати виноградну лозу, але в мене немає досвіду.

Добрі люди, поділіться своїми знаннями на сторінках журналу. Буду дуже вдячний.

І.Ільїн,
м.Кривий Ріг

Вода на власній ділянці: Де копати криницю?

Таке питання нерідко постає тоді, коли на подвір'ї, городі чи дачі хочеться поруч мати воду. Що ви побудуєте: криницю, свердловину з корбою чи насосом — це справа другорядна. Спочатку необхідно визначити, чи є взагалі і де знаходиться водоносний шар.

Якщо є можливість, зробіть геологічне зондування. Але можна скористатися і простими народними методами, які також майже безпомилково визначають місце водоносних шарів, причому на досить великій глибині.

Водоносний шар — це не море і не велика річка. Він майже ніколи не збігається з поверхневим шаром грунту, причому на рівнині глибина його залягання буде одна, а на схилі чи в низині — значно менша. Крім того, вода у водоносних шарах перебуває у постійному русі. Якщо, скажімо, вкинути в одну криницю нешкідливий барвник, то через певний час він неодмінно з'явиться в сусідніх (по течії).

У грунті водоносних шарів нерідко буває дватри. Глибина їхнього горизонту теж різна. У викопаній криниці чи свердловині вода підніметься тільки до рівня водоносного шару. Далі діставати її треба механічно.

Найбільш доступна вода першого водоносного шару. Це так звана підшкурна вода, яка годиться хіба що на господарські потреби та для поливу. Вода другого горизонту порівняно краща за якістю, цілком придатна для харчування. Але найцінніша вода третього водоносного шару, який здебільшого залягає на глибині 30—40, а нерідко й 50 метрів і, як правило, під твердою породою, яку нелегко пробити. Зате вона багата на мінеральні солі, різні хімічні сполуки, має високі смакові якості.

Усе це треба знати і враховувати, будуючи криницю. Та головне — визначити, де саме проходить водоносний шар.

Відомі народні методи пошуків води умовно поділяються на три групи: визначення індикацією, за допомогою рослин-індикаторів та за поведінкою тварин, птиці, комах тощо.

Застосовуючи індикацію, використовують відрізки алюмінієвого дроту або розвилку дерев'яної гілки ліщини, верби, калини.

У першому випадку беруть у руки дві алюмінієві дротини завдовжки до одного метра, кожна із зігнутими під прямим кутом кінцями (10—15 см). Ці кінці краще вставити в трубки з деревоподібної бузини, видаливши серцевину. Дротини повинні вільно повертатися в трубках.

Вихідний стан такий: дротини-індикатори розгорнуті горизонтально на 180°. Коли людина, ідучи по ділянці, натрапляє на водоносний шар, дротини змикаються вперед, праворуч або ліворуч (по течії води). Проминувши це місце, індикатори знову розходяться в боки на 180°.

Тепер, позначивши місце, де зійшлися дротини, слід пройти з розведеними індикаторами у перпендикулярному напрямку. Якщо дротини з самого початку зімкнулись і так утримувались певний час, значить, то був напрямок водоносного шару. Коли ж стержні відхилились вправо чи вліво, знову шукайте місце їх зімкнення. Воно і буде центром майбутнього джерела води.

Аналогічний спосіб пошуку водоносного шару

за допомогою дерев'яної вилки (дві гілки, які росли близько одна до одної, з'єднані відрізком стовбура). Їх попередньо розгинають, підсушують. Кут між кінцями має бути не менше 150°.

Вилку беруть у дві руки, витягують їх горизонтально перед собою і проходять обстежувану територію. В місці, де знаходиться водоносний шар, відрізок стовбура буде відчутно хилитись до землі.

Нерідко під час обстеження території індикатори не реагують: ніде не змикаються і не схиляються. Значить, водоносного шару тут немає. Воду слід шукати в іншому місці.

Другий метод — за допомогою рослин-індикаторів. Багаторічними спостереженнями доведено, що там, де залягає водоносний шар, добре ростуть осока, кінський щавель, мати-і-мачуха, хвощ, кропива, наперстянка та інші вологолюбні рослини. Наявність їх на ділянці свідчить, що водоносний шар знаходиться на невеликій глибині.

Рослинами-індикаторами можуть бути і дерева. Над водоносними шарами добре ростуть верба, вільха, схиляючись у бік течії. І, навпаки, яблуні, сливи і вишні тут хворіють і всихають.

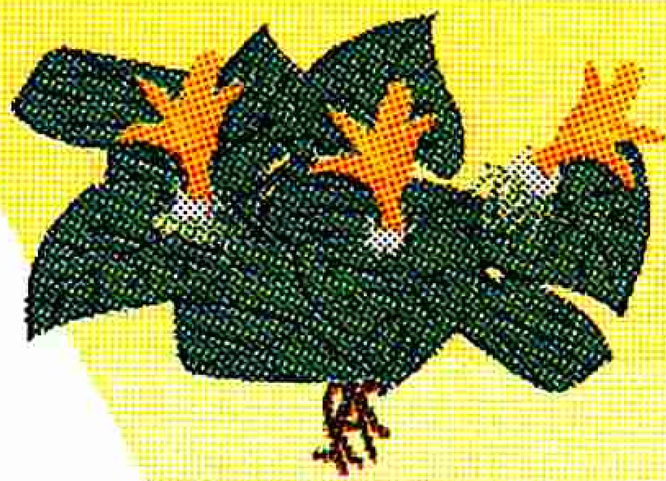
Третій спосіб — спостереження за поведінкою тварин, птахів, гризунів, комах. Скажімо, кінь, коли хоче води, нюхає землю і б'є копитами там, де відчуває наявність вологи. Пес ніколи не ляже, навіть на підстилку, у тому місці, де близько підгрунтові води. Курка не знесе яйце в осоці, а гуска і качка навпаки. Миші на вологих місцях влаштовують гнізда навіть на гілках дерев чи бур'яні, тільки не в землі.

Добрими індикаторами наявності грунтових вод є також комарі і мурахи. Там, де є водні жили, хоч поверхня і суха, після заходу сонця, як правило, можна побачити стовпи комарів. Мурашки ніколи не побудують мурашника, відчуваючи, що поруч вода.

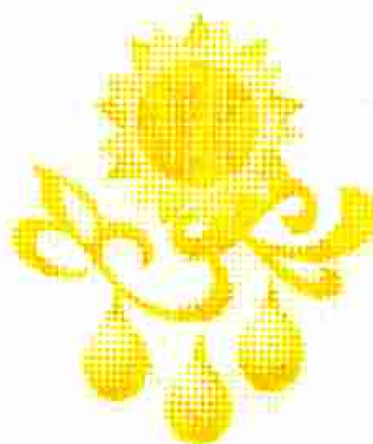
Є й інші народні методи. Над водоносним шаром перевернута скляна банка чи горщик обов'язково вкриються росою, пучка солі змокріє, хоча погода суха. Ввечері і вранці над такими місцями низько стелиться туман. Взимку тут будуть проталини снігу.

Ці та інші ознаки і способи здавна використовувались людьми, доповнювались, удосконалювались і передавались з покоління в покоління. Вони завжди ставали в пригоді, коли виникало питання: де копати криницю?

Г.А.Скоряк,
м.Вінниця

ПРОПОНУЮ

...молодняк, яйця японського перепела; маточне поголів'я червоного каліфорнійського черв'яка; дернину мітлиці пагоноутворюючої. Укривний плівковий матеріал «Спанбонд»: низька теплопровідність (захищає від заморозків), пропускає воду (полив крізь плівку), прискорює достигання. Види: дуже легкий (безкаркасний парник — кладуть на рослини); тепличний, мульчуючий (кладуть на землю, рослини садять у прорізи). Саджанці: колоноподібних яблунь; карликових дерев груші, яблуні, сливи, аличі; хворобостійкого неколючого агрусу; штамбової (деревоподібної) малини; смородинового дерева; фундука; жимолості; райки, актинідії, лимонника; гумі, йошти; кроми; лагенарії; горіха Ідеал. Аванс 10—50%.

Галина Аркадіївна Соколова,
320100, Дніпропетровськ, бульвар Слави, 6, кв.119

...садивний матеріал сортових гладіолусів, тюльпанів. Для відповіді вкладайте заадресований конверт.

Лідія Хомівна Березовська,
322201, Дніпропетровська обл., Магдалинівський р–н, с.Топчино

...насіння фізалісу овочевого, амаранту, анісу, чумизи коломенської (дуже врожайної), меліси м'ятної і лимонної, кмину, коріандру, гісопу. Вкладіть заадресований конверт.

320038, Дніпропетровськ–38, а/с 593

...садивний матеріал троянд сучасної селекції найрізноманітніших кольорів, у тому числі виткої супертроянди Симпаті, придатної для промислового зрізу. Тюльпани з великої колекції 50 сортів, а також бахромчасті та лілієподібні. Лежкі та продуктивні сорти часнику. Щоб отримати каталог, надсилайте конверт з марками.

Надія Петрівна Корміленко,
335814, м.Севастополь, п .П.Осипенко, а/с 7

...гладіолуси, тюльпани, крокуси.

Остап Тарасович Левурда,
258410, Черкаська обл., м.Сміла–2, а/с 75

...бджолині матки. Якість гарантую.

Тел.(044) 446–39–16; 266–86–95

...селекційний іридарій оголошує продаж ірисів 700 сортів. Ціни помірні.

В.Д.Ярмоленко,
315604, Полтавська обл., Миргородський р–н, с.Кибинці

...сортові іриси, гладіолуси, тюльпани для вигонки.

Йосип Федорович Аленушкін,
327022, м.Миколаїв, Чехова, 14

...садивний матеріал картоплі Дезіре голландської фірми Агріко, Адретта, Невський, Ласунок, топінамбур, насіння помідорів, огірків, рисової кукурудзи, квасолі та ін. Заадресований конверт, замовлення, шліть за адресою.

А.О.Залавський,
245520, Сумська обл., м.Охтирка, вул.Гончаренко, 1/49

...насіння клематисів, цибулі червоної Веселка, Золотистої – однолітки.

Борис Олександрович Карпич,
310052, Харків–52, а/с 32

...цибулини тюльпанів колекційних сортів, дітки вигоночних сортів, садивний матеріал ірисів і лілейників американської селекції. Великий вибір. Гарантія сортності.

Катерина Петрівна Монако,
252027, м.Київ–27, а/с 10

...аматорам і колекціонерам кращі сорти, в тому числі рідкісні новинки тюльпанів зарубіжної селекції. Вкладати заадресований конверт.

Юрій Борисович Карапиш,
348001, м.Луганськ–1, пл.Леніна,34

...цибулини тюльпанів для вигонки. Реалізація на місці.

Антон Аполінарович Мазур,
317413, Кіровоградська обл., Новомиргородський р–н, с.Коробчине, тел.8–052–56 9–91–14

...бджолині пакети та племінні бджоломатки української степової та карпатської породи.

252030, Київ, вул.І.Франка, 15,кв.3
тел.225–43–85, 225–11–11

...насіння овочевих культур голландської та вітчизняної селекції.

тел.271–79–69, 271–71–53, 416–22–68

...саджанці троянд Норита – густомахрова, чорно–червона; Ред–Куїн — кривавo–червона. Ціни державні. Вкладайте конверт.

Ольга Олександрівна Сукова,
343918, Донецька обл., м.Краматорськ, вул.Кокчетавська, 35

...насіння квітів, лаконосу; пастернаку. Обов'язково конверт. Ціни низькі. Можливий обмін.

Н.А.Манжуєва,
285268, Івано–Франківська обл., Косівський р–н, с.Нижній Березів

...у великій кількості цибулини тюльпанів для вигонки. Широкий вибір сортів. Можливий безготівковий розрахунок та доставка. Бажано подати завку до 10 липня.

В.Й.Прокопчук,
Рівненсока обл., Острог, вул.Татарська, 5/49,
тел. (03654) 2–38–08

...садивний матеріал тюльпанів (80 с.), насіння овочевих культур (150 с.), квітів (20 с.). Для листування вкладайте заадресований конверт.

Олексій Вікторович Крупельницький,
273023, Одеська обл., Кодимський р–н, с.Олексіївка

...опис конструкції магнітної лійки для виготовлення магнітної (живої) води. Який чай найкращий? Індійський, англійський, чорний, м'ятний, женьшеньовий. Найкращий із найкращої води, живої, джерельної, свіжої. Та де взяти таку воду, коли найдорожчі фільтри, очищуючи воду від домішок, не роблять її по–справжньому якісною, от і п'ємо мертву воду з крана. Виявляється, що воду з крана або з криниці можна оживити, тобто зробити її біологічно активною за допомогою магнітної лійки. Варто лише пропустити воду крізь лійку, як вона стає приємною і смачною. Чудові якості набуває вода та інші рідини, коли їх пропустити через магнітну лійку. Чай, заварений на магнітній воді, набуває відмінних смакових і лікувальних якостей. Вживання 50 г магнітної води перед їдою виконує лікувально–профілактичну дію при шлунково–кишкових захворюваннях, холестеритах, нирково–кам'яних і урологічних хворобах, нервових та психічних розладах, зміцнює сон, знімає втому. Зафіксовано корисний вплив магнітної води на людину при різних захворюваннях шкіри, опорно–рухового апарату, гіпертонії, ревматичних болях і серцево–судинних хворобах. Курс ванн з магнітної води (10 сеансів по 10 хв) дає змогу знизити високий тиск, втамувати головний біль, болі в серці, припиняє безсоння і втомлюваність. Намагнічена вода запобігає утворенню зубних відкладень, знімає зубний камінь, припиняє кровотечу ясен.

Вода стає м'якою, нею приємно вмиватися, а шкіра після цього стає такою, як після лікувальної косметики. Застосування магнітної лійки ефективніше, ніж носіння магнітів і біокоректорів, бо лікувальна магнітна дія відбувається там, де потрібно – безпосередньо в клітинах, причому дози і напрямок дії призначає найкращий лікар – організм тварини і рослини краще ростуть, урожай збільшується на 65 %. Помідори сортів Хабаровські, Волов'яче серце, коли їх поливали магнітною водою, виросли розміром з невеликий гарбуз, понад 1500 г. Тут є над чим замислитись. Вода, що пройшла обробку магнітним полем, відповідає

санітарним нормам, негативного впливу магнітної води на організм людини не помічено. Магнітне поле, впливаючи на людину, ніби омолоджує її, насичує кров і тканини киснем. До речі, якщо наливати через магнітну лійку горілку, вона стає набагато кращою, м'якою, легко п'ється, голова потім не болить.

Такі магнітні лійки випускають конверсійні підприємства Росії, але їх дуже просто виготовити самому. Текст і інформація про виготовлення лійки коштує 5 грн. Ціна магнітної лійки 10 грн. Надсилаю післяплатою. Підписаний конверт без марки обов'язково.

264117, Волинська обл., Луцький р–н, с.Романів, а/с №1.

...за попередню оплату колекцію безвірусної картоплі (4–6 сортів) в одній посилці на свій розсуд по зонах України з 15 найкращих сортів, що є у мене, частина з них свої, аматорські. Вага картоплі в одній посилці (0,6–0,8 кг). Всі сорти підписані. Інструкція про швидке розмноження додається безкоштовно. Посилки надсилаються з 10 липня до 10 жовтня 1997 р. Перерахувати для власників технології «Гігантизм...» за одну посилку 5 грн., для всіх інших – 9 грн. За технологію (книгу) «Гігантизм бульб картоплі і висока врожайність» перерахувати 2,5 грн., і книгу терміново надішлемо. Літо — пора початку впровадження технології. Прохання в талоні грошового переказу вказувати, за що перераховуються гроші.

Анатолій Федорович Стадник,
260550, Житомирська обл., смт Баранівка, вул.Робітнича,4, кв.63

...цибулини і дітки сортових гадіолусів (90 сортів) та насіння солодкого перцю (20 сортів).

Валентина Федорівна Харченко,
313611, Харківська обл., Близнюківський р–н, с.Садове, вул.Енгельса, 1

...недорого тюльпани, нарциси, іриси, лілії, дрібноцибулинні та йошту.

Зінаїда Григорівна Овсяннікова,
270013, Одеса, ш.Котовського, 239

...більше 70 колекційних сортів тюльпанів. Щоб отримати каталог, вкладайте конверт із зворотною адресою

Н.В.Танчик,
325035, м.Херсон–35, а/с 27

...тюльпани від чорних до білих. Вигонка. Помірна ціна. Конверт.

Сергій Лукич Васильєв,
332414, Запорізька обл., Приморський р–н, с.Лозанівка

...здерев'янілі пагінці та саджанці вітамінно–ягідних культур: барбарису амурського, калини червоноплідної, жовтоплідної, жимолості їстивної Турчанінова, Синій птах, актинідії, агрусу великоплідного (ягоди як сливи), порічок великоплідних солодких, смородини Донька Ворскли, Білоруська солодка.., кроми, кизилу, гумі сахалінського, вишні повстистої, ожини Техас, малини ремонтантної, чорноплідної Кумберленд, Жовтий гігант, обліпихи великоплідної безшипової Золотий Сибір, Великан, Вітамінна, винограду морозостійкого незагниваючого – винного, столового, середньостиглого, раннього, надраннього, великоплідного, солодких сортів, парадизки Будаговського (підщепа для карликових яблунь), яблунь, груш, слив, черешень, аличі, абрикосів. Декоративних гарноквітучих рослин: барбарису Зібольда, калини Бульденеж, тамариксу, жасмину запашного, тонкоквіткового та великоквіткового, форзиції, дейції, спіреї японської, троянди в'юнкої, туї, самшиту, керії, горобинника горобинолистого, розовика керієподібного, колквиції, софори японської, мигдалю декоративного, аралії маньчжурської. Маловідомих, рідкісних та екзотичних культур: вейгели, каприфолі, Золотого дощу, полину деревоподібного. Даю рекомендації для кращого вкорінення. Для відповіді вкладайте заадресований конверт.

О.Т.Гудь,
282002, Тернопіль, вул.Коцюбинського, 4, кв.2

...сировина, парило, чистотіл, чабрець, цмин піщаний, балабан корінь, миколайчики, плоди шипшини, меліса.

О.А.Шевчук,
283725, Тернопільська обл., Шумський р–н, с.Вілія

...багаторічну траву (сад, газон) – мітлицю. Чудова на вигляд, невисока, не потребує скошування. Захищає від бур'янів, шкідників, грунт від пересихання та промерзання, удобрює. Підвищує плодоношення. Заадресований конверт (опис трави) – 1 грн.).

252034, Київ–34, а/с 702, тел. 277–70–68

...цибулинні квіти 350 сортів, рослини для кам'яних югірок.

Насиленко,
Київ, 212, Малиновського, 11, кв.323

☒Я ваша давня читачка. Тепер вже на пенсії. Але продовжую любити «Дім, сад, город», з нетерпінням чекаю кожний його свіжий номер.
...Часи зараз важкі. Нагодувати сім'ю досить проблемно. Але якщо бути практичною, можна зробити стіл недорогим. Я, наприклад, стараюся до мінімуму скоротити вживання м'ясних продуктів. Отож, вирішила поділитися досвідом з іншими жінками. Пропоную п'ять «фірмових» обідів – на 5 днів тижня – для 3–4 осіб.

П'ЯТЬ

Варіант 1

Салат з огірків з горіхами

Огірок нарізують тонкими кружальцями, перемішують з густою, трохи підсоленою сметаною, зверху посипають посіченими волоськими горіхами. Можна також додавати до огірка солодкий перець, помідори або редиску.

Суп капустяний з квасолею

За 2—3 доби шаткують головку капусти, складають у трилітрову банку, поклавши на дно шматочки хліба. Заливають теплою водою. Зав'язують тканиною, ставлять для накисання у тепле місце.

На 3-й або 4-й день беруть 1,5—2 склянки квасолі (краще червоної), варять її на малому вогні до готовності (стару замочують з вечора). Капусту з настояним квасом (або його частиною) готують окремо з 3—4 розрізаними навпіл картоплинами. Готову квасолю товчуть до напівпюре і з'єднують з капустою і потовченою картоплею. Все заправляють топленим салом з цибулею (смачно із старим внутрішнім салом), солять, можна й поперчити. Ще трохи залишають покипіти, весь час помішуючи. Гурманам на тарілку можна додати шматочок масла або ложку сметани.

Смак і густоту супу за бажанням регулюють водою та оцтом. Взимку його готують із квашеної капусти.

Омлет з начинкою

5—6 яєць збивають з трьома ложками молока або сметани, солять. На гарячій сковороді в невеликій кількості жиру смажать 6—7 млинців. Потім на середину кожного кладуть начинку і згортають удвоє.

Начинку можна зробити з будь-яких ягід, абрикосів, зварених у цукровому сиропі. Або з тушених яблук, капусти, буряків, моркви або грибів. Фантазуйте самі.

Напій із сироватки

Не поспішайте виливати сироватку з-під сиру. З неї виходить красивий і смачний напій, якщо до 1 л сироватки додати 3 ложки цукру або 2 ложки меду та 100 г соку із свіжої моркви. Напій подають охолодженим.

Варіант 2

Салат із сиру з часником

200 г твердого сиру натерти на тертушці з середніми отворами, а 2—3 зубки часнику — на дрібній, додати майонез, перемішати. Зверху прикрасити зеленню або подрібненим жовтком.

Цю суміш можна також розкласти на часточки свіжих помідорів або огірків. Гарно і смачно.

Борщ із капустяного квасу

Якщо у вас залишився квас від накисання капусти, ви можете капусту стушкувати, а квас використати для приготування борщу.

Отже, доливши до квасу бульйон або воду (щоб не був дуже кислим), додайте молоду квасолю, буряк, моркву, корінь петрушки, пару порізаних картоплин.

Коли борщ звариться до напівготовності, додайте навпіл розрізану цибулину, припечену на сковороді або на вогні. Заправте ложкою борошна, розведеного у 200—300 г сметани, а також підсмаженим салом з цибулею. Посоліть, додайте посічену зелень кропу або петрушки. За бажанням поперчіть на тарілці.

Яйця в булці

Батон поріжте скибками завтовшки 2 см. Посередині зробіть заглибини в м'якуші, покладіть туди кілька консервованих горошин або шматочки помідорів чи солодкого перцю, можна декілька квадратиків 1 х 1 см ковбаси, вилийте яйце. Зверху посоліть і запікайте у не дуже гарячій духовці на маслі.

Кефір з желатином

Увечері залийте трохи теплою водою (3/4 склянки) неповну ложку желатину. Вранці перемішайте його з 0,5—0,7 л кефіру та 2 ложками цукру, додайте трохи ванілі. Напій поставте на кілька годин у холодильник.

Варіант 3

Салат з риби та огірків

Банку ставриди або сардини в маслі, 2 огірки, порізані кубиками або напівкружальцями, посічену цибулю — все перемішують з майонезом. Салат готовий.

фірмових обідів

Суп кминний

Підрум'янити на маслі 1,5 ложки кмину, а потім варити його у 2 л бульйону. Такий суп можна подати з грінками, сирними крокетами, додавши посічену петрушку.

Крокети готують так: 200 г свіжого сиру пропустити через м'ясорубку, добре перемішати з яйцем, ложкою борошна та сіллю. Вироблені з цієї маси невеликі кульки смажити у гарячому жирі.

Голубці картопляні з гречкою

Капустяні листки запарити окропом, в який попередньо додати ложку оцту. 1 кг картоплі потерти на тертушці з середніми отворами, додати 200 г запареної гречки, 2 покришені і підрум'янені цибулини, 1—2 зубці розтертого часнику, на кінець ножа чорного перцю й сіль. Можна в масу влити 2—3 ложки смальцю або топленого масла. Зробити голубці, залити бульйоном або невеликою кількістю теплої води. Готувати на слабкому вогні, краще у чавунному посуді або в духовці. Подавати з сметаною або підсмаженою на олії цибулею.

Компот з яблук та ревеню

З одного літра води та 3—4 ложок цукру готують сироп, у нього кладуть два яблука, нарізаних скибками, і доводять все до готовності. Додають 3—4 стеблини порізаного ревеню. Коли він підніметься — компот готовий.

Варіант 4

Салат з капусти та помідорів

Невелику капустину дрібно шаткують, нарізують скибками 2—3 помідори, 1—2 цибулини. Додають чорний перець, за бажанням кмин, неповну ложку оцту, півложки цукру, 2—3 ложки олії, сіль за смаком. Все вимішують, притискуючи ложкою. Салат стане ніжним, овочі пустять сік. Замість олії та оцту можна заправити салат сметаною або майонезом. Перед тим, як подавати, охолодити.

Суп з помідорів

Півкілограма тушкованих і протертих помідорів змішують з 1,5—2 л овочевого відвару або бульйону (гарячого) та 0,5 л сметани, солять за смаком. Роблять тісто з 2 яєць, збитих з 1—2 ложками борошна. Вливають цівкою у киплячий суп; коли тісто спливе, знімають з вогню. Наприкінці можна додати дрібно посічений кріп.

Січеники капустяні з яблуками

На 1 кг капусти — 100 г яблук, 0,5 склянки манної крупи, яйце, 3 ложки сухарів, 3 ложки топленого масла або маргарину.

Для поливання — 1,5 склянки сметанного соусу.

Білоголову капусту шинкують і тушкують до готовності, підливаючи воду. Потім додають підсушену манну крупу, перемішують і тушкують ще 20 хв. Почищені яблука нарізують кубиками і ледь підсмажують на вершковому маслі або маргарині. Змішують з капустою, заправляють сирими яйцями, сіллю. Формують січеники (як котлети), паніруючи їх у сухарях, і смажать.

Коктейль вершковий

Півлітра вершків збивають з попередньо розтертими з цукром ягодами (200—300 г). Замість ягід можна використати фруктові соки.

Варіант 5

Салат з помідорів

Помідори обдають окропом, знімають обережно плівку, розрізують на дві частини впоперек, охолоджують. Перед тим, як подати, заливають соусом: ложку гірчиці розтирають з трьома ложками олії і неповною ложкою цукру, заправляють оцтом, сіллю, чорним перцем.

Суп-компот

Фруктовий компот проціджують і охолоджують. Рідиною заливають відварений рис або макарони — суп готовий. За бажанням можна додати сметану або вершки. Суп особливо смакує у спеку.

Гриби тушковані

Півкілограма грибів добре миють, обдають окропом, ріжуть на сковороду, додають дрібно посічену цибулю і тушкують на малому вогні під кришкою півгодини. Потім додають 100 г масла чи маргарину або 200—300 г сметани, сіль, ще тушкують під кришкою, помішуючи, 20 хв.

Домашній йогурт

Півлітра холодного кефіру збивають міксером або дротяним віничком, додаючи 1—1,5 ложки цукру, 70-80 г ягід (суниці, малини, чорниці та ін.). Замість ягід можна взяти 200 г соку або 70—80 г фруктового сиропу.

Смачного усім на здоров'я!

Юлія Антонівна Гойдиш,
290007, Львів-7, а/с 1166

Млинці із сиру з селерою

2 пучки селери (з коренями), 1/2 ч.л. лимонного соку, 1 ч.л. солі, 1 ч.л. перцю, 1 ст.л. борошна, 1 яйце, 6 ст.л. панірувальних сухарів, масло для підсмажування, маленька головка твердого сиру.

Помиту та очищену селеру проварити у підсоленій воді. Потім кожний корінь розділити на 4 частини, полити лимонним соком, поперчити і покласти між двома скибочками сиру. Обваляти з обох боків у борошні, потім у яйці, наостанок у сухарях. Обсмажити на маслі до золотавого кольору.

З німецької кухні

БІОДИНАМІЧНИЙ КАЛЕНДАР

Овен
31.05 (0.18) — 2.06 (3.39)

Настає середній термін закінчення заморозків на грунті, колосіння жита. Зацвітає жасмин. Середній термін квітування глоду, угорського бузку. Відцвітає конвалія, чистотіл.

Завершують висаджування розсади помідорів, висівають також насіння огірків для споживання свіжими, шпинату, салатів, інших овочів, які швидко ростуть.

На деревах очищають кору, яка пошкоджена сонячними опіками, обрізують сухі гілки на кісточкових, для відлякування шпаків від черешень на дереві розвішують бляшанки, укривають їх сітками. Накладають ловильні пояси. Виполюють грядки від бур'янів.

ЧЕРВЕНЬ

Телець
2 (3.39) — 4 (7.55)

Останній термін квітування брусниці, суріпиці. Починає цвісти польова берізка. Ще можна посадити й посіяти рослини, плоди яких формуються в землі, щоб довше використовувати їх молоденькими і свіжими, в салатах.

Прикріплюють палички та прутики до перещеплених гілок.

Обприскують кісточкові і зерняткові дерева проти шкідників.

Близнюки
4 (7.55) — 6 (1.42)
Новий Місяць — 5 (10.05)

Починає колоситися озима пшениця. Середній термін квітування синього люпину і пізній — хрону.

У червні важливо захистити сад і город від шкідників та хвороб, від посухи й заморозків. Якщо виникає небезпека заморозків, огірки, помідори, кабачки, гарбузи та й інші особливо теплолюбні рослини вкривають плівкою, паперовими ковпаками, мішковиною, травою, тирсою, рогожею, ялиновими гілками. Можна також проводити задимлення, поливання. Ранню картоплю при заморозках підгортають.

Підживлюють кущові культури.

Рак
6 (1.42) — 8 (22.58)

Середній термін квітування ромашки. Зацвітає червона конюшина. Овочеві культури періодично прополюють, розпушують міжряддя. Підтримуючи верхній шар грунту пухким, можна зберегти значну кількість вологи. Грунт під столовими коренеплодами, в яких корені розстуть в глибину, щоразу обробляють глибше: спочатку на 3—5, а в кінці на 12—14 сантиметрів. Глибину обробітку грунту під капустою, помідорами і огірками, навпаки, поступово зменшують, оскільки корені в них розміщені у верхньому шарі. Як тільки огірки починають плодоносити, розпушування грунту під ними припиняють.

Лев
8 (22.58) — 11 (10.43)

Достигають перші ягоди лісової полуниці. Настає середній термін квітування деревію і нічної фіалки. Зацвітають останні купальниці. Починають цвісти бузина і кмин.

У червні збирають щавель, цибулю-батун, редиску, салат, шпинат, кріп, цибулю на перо. Визріває і перший врожай ранньої капусти, пучкової моркви і буряків. Після збирання зеленних культур звільнені ділянки займають цвітною капустою або білоголовою, а також зеленними овочами, кабачками, редькою, буряками.

Діва
11 (10.43) — 13 (23.36)

Починає цвісти озиме жито, звіробій, лучні волошки, іван-чай, пижмо. Середній термін квітування лучної герані, малини, калини. Відцвітають незабудки.

У червні інтенсивно поливають овочеві культури і сад, поєднуючи це з підживленням органічними і мінеральними добривами. В спекотні дні поряд з щедрими поливами застосовують і освіжаючі малими дозами. Вони зволожують, обмивають і освіжають листковий апарат, знижують температуру повітря і збільшують його вологість у пригрунтовому шарі.

Терези
13 (23.36) — 16 (10.51)

Середній термін квітування озимого жита і колосіння озимої пшениці. Зацвітають останні яблуні. Зав'язуються плоди.

Обрізують сухі гілки на яблунях і грушах. У червні під час інтенсивного росту плодових і ягідних культур щедро поливають сад. Завдяки цьому міцніше тримається зав'язь. Суниці, дерева і кущі підживлюють азотними мінеральними добривами. Розпушують грунт у пристовбурних кругах.

Скорпіон
16 (10.51) — 18 (18.39)

Відцвітають деревій, горобина і глід. Починає цвісти ліловий осот. Середній термін квітування озимої пшениці, іван-чаю.

На суницях обрізують «вуса», якщо посуха, поливають; перевіряють, чи достатньо підстилки під кущами. З цією метою можна використовувати тирсу, глицю, солому, шматочки шиферу, дощечки (на них кладуть квітконоси), дерев'яні або зроблені з дроту рогатки, на які спираються гілочки з ягодами, завдяки чому вони будуть сухі й чисті.

Збирають і знищують падалицю на кущових культурах. Обприскують кущові рослини проти шкідників і хвороб.

Стрілець
18 (18.39) — 20 (23.03)
Повний Місяць — 20 (22.11)

Середній термін квітування жасмину.

Підживлюють суницю, видаляють вуса, мульчують.

Перевіряють весняні щеплення: послаблюють обв'язку, видаляють поросль на шипах і підв'язують до них молоді пагони. На штамбах однорічок прищипують верхівки пагонів подовження, як тільки вони виростуть довжиною 18—20 см, а верхівкові пагони-провідники підв'язують до шипика.

Козеріг

20 (23.03) — 23 (1.20)

Розпускається цикорій.

Ставлять підпори під плодоносні дерева. До речі, в цю декаду, як правило, обсипається зайва зав'язь. Необхідно її своєчасно знищувати. Остаточно знімають плівку із суничних грядок.

Збирають черешню.

Рослини гарбузів прищипують над 5—6-м листочком. Перший раз видаляють пасинки на помідорах. Їх відщипують так, щоб в основі залишався пеньок у 3—4 мм — завдяки цьому гинуть пазушні бруньки і повторно не відростають пасинки.

Водолій

23 (1.20) — 25 (3.09)

Озиме жито набуває воскової стиглості, відцвітають волошки.

На малині утворюється молода поросль. Якщо її багато, залишають найтовщі пагони і прилеглі до основи куща, решту видаляють, зрізуючи сапою.

Накопичують запаси органічних добрив. Для компостування використовують рослинні рештки саду, відходи кухні, дернину.

Знімають плівку з суничних грядок, якщо цього не зробили раніше. Збирають стиглу суницю.

Риба

25 (3.09) — 27 (5.38)

Середній термін достигання лісової полуниці. Починає цвісти дрібнолиста липа.

Збирають урожай суниць. Знищують бур'яни, розпушують грунт. Ведуть боротьбу з колорадським жуком. При цьому слід пам'ятати, що розчин з препаратами проти жука не можна розбризкувати віником, треба тільки спеціальним обприскувачем у безвітряну й бездощову погоду.

Висівають у розсадник головчастий салат, а спаржевий у грунт.

Овен

27 (5.38) — 29 (9.23)

Середній термін квітування цикорію.

Видаляють підмерзлі гілки з дрібними, світло-зеленими і підсохлими листочками. Зрізи замазують бурою чи суриком. Порічки, агрус і смородину обприскують розчином з 300 г попелу і 40 г мила на відро води.

Перевіряють ловильні пояси і знищують шкідників.

Висівають портулак і кріп на звільнених грядках.

Телець

29 (9.23) — 1.07 (14.35)

Середній термін квітування звіробою, лілового осоту і лучної волошки. Відцвітає озима пшениця. Поливають і підживлюють гноївкою або пташиним послідом сад. Видаляють з грядки хворі на плямистість і паршу рослини огірків, гарбузів, динь.

Збирають суниці, черешні, вишні ранніх сортів, вибирають ранню картоплю.

У номері:

«Дім, сад, город»
(українською мовою)
Щомісячний виробничо-практичний журнал
№ 5, травень, 1997 р.
Видається з січня 1989 р.
Київ, видавництво «Нива»
Підписано до друку 05.05.97.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний №1. Офсетний друк.
3,72 умовн. друк.арк., 16,74 умовн.фарб.-відб.,
7,5 обл.-вид. арк.Тираж 85000 прим. Зам. 0118705
Адреса редакції: 252054, Київ-54, вул. Павлівська,11-г,
тел. 216-05-40, 216-00-41
Відділ листів і реклами — 216-40-25.
Комп'ютерний набір і верстку зроблено у видавництві «Нива»
Кольороподіл і друк виготовлені на комбінаті друку видавництва «Преса України»,
252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50

Індекс 74142

Дорогі наші читачі!

Не забудьте передплатити на друге півріччя свої улюблені журнали

«Дім, сад, город»	передплатний індекс	74142
«Будьмо здорові»	-’-	74063
«Виноград. Вино»	-’-	40309
«Мисливець і рибалка»	-’-	74428
«Наш дім»	-’-	74453
«Пасіка»	-’-	74429
«Сільський календар»	-’-	40308
«Туризм сільський зелений	-’-	40307
«Яблунька» (дитячий)	-’-	40306
«Квіти України»	-’-	74275

Нагадуємо, що передплатна ціна й на друге півріччя не змінилася. Тож віримо, що Ви й надалі залишитеся найщирішими друзями й читачами наших видань.

У нашому видавництві «Нива» вийшли з друку книги: М.Амосова «Здоров’я», Г.Резникової «Травы в вашем доме».

Ці книги можна придбати безпосередньо у видавництві, а також одержати поштою післяплатою. У нашому видавництві готуються до видання нові книги з проблем здоров’я відомих медиків України, а також знаних народних цілителів. Тож, будь ласка, стежте за рекламою і нашими виданнями.

ISSN 0235—6368. Дім, сад, город. 1997, № 5. 1—32.